

Takács György

„HIRDESD A SZÁMBOL EREDETT SZENT IGÉKET...”

Csángó archaikus népi imák

Archaikus népi imáink kutatásában a kezdeti, szórványos feljegyzéseket (Horváth István, Kálmány Lajos, Bálint Sándor, Tálasi István, Domokos Pál Péter, Kallós Zoltán, Diószegi Vilmos) jó harminc esztendeje felváltó rendszeresebb gyűjtőmunka, amelyet az elsők között Fettich Nándor, Szlávik Andor, Besenczi Sándor, Erdélyi Zsuzsanna, Polner Zoltán, később Salamon Anikó, Silling István, majd Tánczos Vilmos és Harangozó Imre neve jelez, a rövid idő ellenére jelentős eredményekkel járt: az elmúlt időszakban tucatnyi könyv és nagy terjedelmű tanulmány jelent meg a témában, s a bennük közölt imádságok és ráolvasók száma több mint ezerre rúg.¹ A népi vallásság más területeit kutatván is sokan találkoztak az archaikus népi imákkal, közöttük Bosnyák Sándor, P. Daczó Árpád Lukács, Dömötör Tekla, Mohay Tamás, Pócs Éva, Pozsony Ferenc, Seres András, Székely László és mások.² Időközben megkezdődött a műfaj történeti rétegeinek feltárása³, nemzetközi kapcsolatainak tisztázása⁴, s megjelent néhány olyan kötet és hosszabb tanulmány is, amely egy-egy kisebb néprajzi tájegység archaikus imaanyagának összefüggő szövetét mutatta be.⁵ A moldvai csángóság köréből közölt archaikus népi imák forrásait alaposnak mondható repertóriumban foglalta össze Tánczos Vilmos.⁶

¹ Vö. pl. Erdélyi 1976.; Besenczi Sándor 1988.; Polner 1978, 1981, 1985, 1996, 1997, 1998.; Salamon 1987.; Silling 1992, 1995, 1997.; Tánczos 1991, 1994, 1995, 1999.; Harangozó 1992, 1997.; Takács 1994, 1995, 1996a, 1996b, 1996c, 1998.

² Dömötör 1983.; Pócs 1985–86.; Bosnyák 1980, 1982.; Seres – Szabó 1989.; Székely 1943, 1996.; Pozsony 1994.; Mohay 1993.

³ Pl. Erdélyi 1971, 1985, 1991.

⁴ Pl. Erdélyi 1979, 1984, 1991.

⁵ Vö. pl. Polner 1978, 1981, 1985, 1996, 1997, 1998.; Besenczi 1988; Salamon 1987; Silling 1992, 1995, 1997.; Tánczos 1991, 1995, 1999.; Harangozó 1992, 1999.; Takács 1994, 1995, 1996, 1998.

⁶ Vö. Tánczos 1999, 323–353.

Az itt következő következő gyimesi, hárompataki, románcsügségi, úzvölgyi és csobányosi csángó imádságok a nemrégiben megjelent dolgozatomban⁷ szereplőkhöz hasonlóan – egy-egy kisebb tájegység imakincsét bemutató – szövegközlések számát szándékoznak gyarapítani. A kilencvenes évek elejétől járom a Csíki-havasokban, a hajdani Negyedfélmegeye és Csíkszentmiklós közbirtokosságának területén a 18–19. században alakult, a helyiek és környékbeliek szóhasználatából vett fordulattal *Hárompatak*-nak elnevezett falvakat (Kostelek, Gyepece, Magyarcsügsés)⁸, a környező vidék nehezebben megközelíthető csángó telepeit (Csinód, Egerszék, Csobányos, Gyürke) és a Gyimesek kevésbé ismert és kutatott részeit. Az elmúlt időszak alatt összességében csaknem két évet töltvén e vidéken több száz imát, ráolvasót, több mint ezer hiedelemmondát rögzítettem. Gyűjtéseim első szakaszát 1998-ban „*Aranykertbe' aranyfa...*” című, háromszázhatvan archaikus népi imát és ráolvasót tartalmazó – mindmáig kiadásra váró – könyvem kéziratának befejeztével zártam le. Jelen dolgozatomban a fent említett csángó vidékeken hallott imák hat jellegzetes csoportjából mutatok be összesen negyvenkét szöveget. Az első, legnépesebb imacsoportot (1–26. sz.) az ún. *pénteki ima* olykor egyéb szövegekkel is összekapcsolódó változatai alkotják. Utánuk a gyakran más imák bevezetéséül szolgáló, önmagukban betegek mellett virrasztván, gyógyulást vagy könnyű, jó halált kérő-hozó szöveggként énekelt, mondott, „*Mennysországba csendítének...*” kezdetű imádság két változata (27–28. sz.), majd a karácsonyi-újévi kántálóénekből dallamát veszítvén imává lett „*Paradicsom kőkertyiben...*” bevezetésű és a csángóság által „*Kicsi Hiszekegy*”-nek nevezett, „*nagy üdő*” eltiltására is használatos szövegek öt, illetve hat variánsa (29–33., illetve 34–39. sz.) következnek. Utolsó három imaszövegünk (40–42. sz.) meglehetősen ritka, hiszen az első a csíki *Szent János-napi angyalozás* szövegeihez és a „*Mennybe vitt leány*” balladájához is szorosan kapcsolódó Szent János-imának (40. sz.) eleddig mindössze egyetlen, Tánzos Vilmos által lejegyzett gyimesközéploki változatát ismertük⁹, az utolsó két Pádúai Szent Antalhoz szóló imádság (41–42. sz.) pedig teljes szövegével csak Moldvából (Pusztina, Szitás-Újfalu)¹⁰, illetve a Gyimes és Moldva határán fekvő Hárompatakról (Gyepe-

⁷ Takács 1998.

⁸ A néprajzi irodalomban újkeletűnek számító *Hárompatak* elnevezésre lásd Takács 1996a, 1996b, 1996c, 1998, 219–225., valamint Harangozó 1998, 278. és Tánzos 1999, 347.

⁹ Vö. Tánzos 1995, 104–105.

¹⁰ Vö. Tánzos 1994, 234. 7.E; 240. 16.A; Mohay 1993, 64. 8 sz.; Harangozó 1998, 25–26.

ce, Magyarcsügés, Kostelek)¹¹ volt ismeretes, az itt közölt változatok azonban a jórészt a Gyimesek felől benépesült Úz-völgyéről, Csinódról és Egerszétről származnak, ráadásul egyikük a tejelvevő *kantéros boszorkányok* hatalmának megtörésére alkalmas „*visszacsinálás*” szövegéhez kötődik.¹²

Első huszonhat imánk az ún. *pénteki imák* gyakran más imaszövegekkel is kontaminálódó, mindazonáltal viszonylag pontosan körülírható csoportjába tartozik. A *pénteki imák* központi cselekménye a *nagypénteki első engesztelő miseáldozat*, az Úrjézus Krisztus kínszenvedése és kereszthalála. Eredetük középkori kódexeink világában a 15. század végéig (*Festetics Kódex* – 1494), európai párhuzamaik forrásvidéke pedig talán a 9. század Mária tiszteletére szerveződött laikus vallási társaságainak imagyakorlatáig és a későbbi ferences „*imitatio Christi*”-ig követhető.¹³ Fontos jellemzőjük az ún. *arma Christi*, valamint az elmondott ima által elérhető *kegyelem* mértékét megfogalmazó *imádságzáradék*. Az *arma Christi* a Jézus Krisztus *felsőjelvényeiként* (*signa*) is felfogható *kínzóeszközeinek* (ostor, keresztfá, szögek, töviskorona, lándzsa) együttese, amelynek legrégebb, igen terjedelmes magyar nyelvű felsorolása és ájtatosságra buzdító méltatása már az *Érsekújvári Codex*-ben (1530) szerepel. A Kárpát-medence legtávolabbi zugaiban is mindmáig hallható hasonló imarészeknek tehát csaknem fél évezredes múltjuk van a magyar irodalomban, sőt ha az *Ómagyar Mária-siralom* „*keserüen kinzatul / vos szegekkel veretül*” sorait is ideszámítjuk, úgy gyökereiket a 13. század második feléig követhetjük írott hagyományunkban. Az ún. *archaikus népi imádságzáradék*, amelyben az ima elmondása által nyerhető kegyelmet (bűnbocsánat, üdvözülés) maga az *Úrjézus, Mária*, egy-egy *evangélista* vagy *apostol* adja tudtunkra – s ezáltal egyfajta *önfeloldozást, pap és szentségek nélküli bűnbocsánatot* hirdet, aminek kézzelfogható példái a csángóságnál itt-ott az imádságokon túli *archaikus népi liturgiában* is máig megfigyelhetők.¹⁴ „*A néphagyományban került a szöveg végére. Kezdetben, a középkori kódexek tanúsága szerint, jobbára az imádság elején, mintegy ajánlásként, föliratként áll.*”¹⁵ Néhány esetben, (így például egy „*Máma péntek...*” kezdetű kosteleki imában, ahol a záradékot ugyan az imaszöveg végén, de az ámen és a kereszttetés után, a kis idő múlva éppen ezért megismételt felvétel során is *külön* mondta el Gergely Mártonné Fe-

¹¹ Takács 1998, 252–256.

¹² Vö. Takács 1997, 1999.

¹³ Vö. Erdélyi 1991.

¹⁴ Vö. pl. Bosnyák 1992, 15.; Tánczos 1996, 99.

¹⁵ Erdélyi 1991, 65.

keze Kászoni Terézia †1997) ez az eredeti különállás máig megőrződött.¹⁶ A csángóság archaikus imagyakorlatában hasonló módon helyeződnek át, épülnek be egy-egy fontosnak, hathatósnak tartott imádság testébe régen különálló, eredetileg sokszor nem is ima-funkcióban élő elemek. Így lehetséges, hogy a *pénteki imák* szövegébe általában már teljesen beépült, azok alkotórészének tartott sajátos fordulatok némelyike, így egyes záróformulák (pl. „Bizony-bizony, ki ezt megtanulja, / S elmondja pénteken háromszor napjába, / A Jóisten megőrzi a lelkét gutaitéstő, ménköütéstő, / Tüztő, víztő, hirtelen, véletlen haláltól, / Az ördögnek hatalmától, pokolnak kinjától, / Éhségtő, döghaláltól, szomorú vátozástól...” Gyimesközéplok, Bükkhavas-pataka) váratlanul külön imaként, fohászként bukkannak fel egy-egy ember vagy asszony ajkán, amint azt a fenti záradékkal kapcsolatban nemrégiben a Nagygyimesen tapasztaltam, ahol ugyanezt a szövegrészt rövidebb formában, a többi imádság utáni „*esti ima*”-ként mondta el Dobos László (sz. 1935.): *Édes Jézusom, őrizd meg az éjjel / Tüztől, víztől, hirtelen haláltól, / Rossz ember szándékától, / Minden éji képzelettől, / Add, hogy szerencsés, békés napra virradhassunk, / Amen.* (Nagygyimes, Fő út, 1999. október 12.) Amint mondta: „S ugy megszoktam, hogy amit imádkozok egyebet, utána ugyes elmondom ezt es, nem marad ki ez se.”

A „régi ősek” által elővigyázatos szeretettel és kíméletlen szigorral utódaikba plántált szövegek változatokban élnek, mint ahogyan ágakból áll a fa, és fákból az erdő. Ezért is van a gyakran bizonyíthatóan ugyanazon összöveg-forrásból eredő, egymással még jól látható rokonságban álló imák között is mindig legalább néhány apró eltérés, különbség. Ez a dolgozatomban olvasható huszonhat (öt nagygyimesi, négy magyarcsügi, háromhárom gyimesfelsőlaki és kosteleki, két-két gyimesközéploki, gyimesbükki, románcsügi, csobányosi, illetve csinódi) *pénteki ima* minden tipológián túlmutató sokféleségének egyik oka is. Pénteki imáink ípusairól, sajátos jellemzőiről hely hiányában ezúttal nem lesz mód részletesen írni, néhány rövid gondolat erejéig csupán ritkának mondható kezdetű („*Kelj fel, boldogságos Szépszüzmária...*”), 22–23. sz. imánkra¹⁷, valamint a 24–26. sz. imádságainkra hívnám fel a figyelmet, utóbbiakról valószínűleg érdemes kissé bővebben is írni.

Utolsó három pénteki imánk (24–26. sz.) szövegtestébe épülve ugyanis felbukkan egy újabb, általában „*Mennyországba' csenditének...*”, „*Az an-*

¹⁶ Vö. Takács 1998, 228., 235–236.

¹⁷ Szinte tökéletesen megegyező szövegű, „*Kakasok szólnak...*” kezdetű imádságokból kerek százat közül a délvidéki, bácskai magyarság ajkáról Silling 1997.

gyalok csenditének...” kezdetű, más imádságok – elsősorban a pénteki, illetve a „Paradicsom kőkertjében” kezdetű imák, valamint egyes gyónó formájú imádságok – szövegeivel gyakran keveredő imatípus.¹⁸ Ez a viszonylag ritka, a jó halál védőszentje, *Szent Borbála* középkori kultuszával is összefüggő¹⁹, régente feltehetőleg énekelt változatokban is elterjedt ima²⁰, amelynek szinte a töredékességig rövid változatai a 27–28. szám alatt szerepelnek dolgozatomban, igen különös, a súlyos betegségben szenvedő mellett énekelt-mondott, *gyógyulást* vagy *könnyű halált* hozó *isteni beavatkozást, ítéletet* kérő, hathatós, nagyerejű szöveggént él a moldvai csángóság hagyományában. Erre utal egy szabófalvi „*Szent Barbár halú imáccság*” töredéke („*Kidzsiülnek ez andzsalok, / Nédzs dzsorcsa mellett őreznek, / ... őrez... őrezetek szentandzsalak ez ablakaimat, / Uriszusz Krisztu ez ajtómat, / én amikor meghalok, e menyországba bévidzsetek, áment!*”). Szászka Erdős Péter, 1918–1995. Szabófalva)²¹ és egy több részletben lefolytatott, Tánczos Vilmos legutóbbi könyvében közzétett szabófalvi beszélgetés: „[Azért énekelte, hogy gyógyuljon meg a beteg?] *Szegissze meg az Iszten. Szegissze meg! Ha hal meg, ha nem... Könnyűbbség a betegnek!* [Akkor énekelte, ha halálán volt a beteg?] *Akkor, akkor.* [A holt mellett is?] *Nem hult mellett! Míg élt! Míg élt a beteg z ágybá, sz a máma imádkuzott. Mondta Tatál nostru-t sz rozáriut. Sz miuta végzette ezt, inekelte le ezt az ineket. [...]* *Nadzsbetegnül, igen.* [És jó?] *Jó, jó, jó.* [Megkönnyebbedik a beteg?] *Igen, igen.* [Meggyógyul vagy könnyebben hal meg?] *Há ha lesz, hodzs haljon, hal, missak hal meg... de poátye (de lehet) könnyüttebb neki.*”²² Hogy minderről a gyimesi csángóság sem gondolkodik másként, az kiderül egy nemrégiben, a 27. sz. imánk felvételekor elhangzott felsőloki vallomásból: „*Amikor valaki haldoklik, ezt akkor kell imádkozni.... Igen, igen, igen. Akkor ezt kell imádkozni.* [Miért?] *Igy mondták, hogy könnyebben, nem szenved ugy, könnyeben hal meg, na.* [S úgy is tartják, hogy ettől meg is térhet? Hogy elválík, él-e, hal-e?] *Igen, igen, igen, igen.* *S az imakönyvekbe’ is, ugye, van az a... így mondták régebb, hogy könnyörögtetnek. Van az a szép ima, hogy „hajunk szála se’ eshetik el...” s mind azok, s ez es... aszondták, hogy mikor valaki haldoklik, akkor kell eztet imádkozni. S osztá’ még mondták, hogy kell a hét Miatyánk, hét Üdvözet, s*

¹⁸ Vö. pl. Erdélyi 1976, 505., 159. sz. skk.; Salamon 1987, 227–228., 219. sz.; Seres – Szabó 1989, 333., 271. sz.; Harangozó 1998, 123–125., 88–89. sz.; Takács 1998, 245–246., 12–14. sz.; Tánczos 1999, 16., 1.1. sz., 24., 2.1. sz.

¹⁹ Vö. Tánczos 1999, 15–26.

²⁰ Vö. Tánczos 1995, 245–255., 189–190. sz.; Harangozó 1998, 221–222., 180. sz.

²¹ Tánczos 1999, 25., 2.2. sz.

²² Tánczos 1999, 16., 21.

hét Dicsőséget, s akkor könnyebbit a Jóisten a betegem.... Segíti a Jóisten, s könnyebbül a szenvedése.” (Tímár Jánosné Gábor Ilona sz.1944. Gyimesfelsesőlok, Gáborok-pataka)

A 24–28. sz. imáink szövegében szereplő „arany mise”, „aranyos mise”, „arannyas mise” (a magyar régiségben továbbá: „angyali mise”) nem más, mint a karácsonyi éjjeli, illetve az adventi hajnali mise, a *rorate*.²³ A „mennyországban csendítő”, „aranyos misére készülő” angyalok tehát egy meghatározott évköri időszakot és napszakot, a karácsonyi ünnepkört, azon belül pedig a legmélyebb sötétség, az *éjjel körüli, hajnal előtti* órák idejét idézik meg az ima világában. Az „aranyos misé”-n a templomban összegyűlt emberek imáik fegyverzetében vonulnak harcba, hogy a világunkat elnyelni törfő Sötétség ellenében győzelemre segítsék az újra közénk születő Fényt, a „fényes Jézust”, *Igazság Napj*-t (*Sol Iustitiae*), a *Győzhetetlen Nap*-ot (*Sol Invictus*). Az *Advent*, a megszülető új Fényre való várakozás megtisztító időszaka ezért a hajnal illékony, tündéri pillanatait megelőző órák világával rokon. Az adventi rítuskör ugyanazon táltosi eszmén, a külső világ történéseiben *lelke erejével, Istentől nyert tudományával* tevékenyen részt vevő ember képzetén alapul, mint bármely ráolvasó vagy imádság. A sötétség ideje a csángóság hitében *fordított, más-világ, a holtak, gonoszok időszaka*, az ősidők *káoszának* megfelelője, amikor a hajnal mint teremtő, isteni tett előtt a létezők még nem különülnek el egymástól. Hárompatakon úgy tartják, a gonoszok, a tisztátalan, „nem Isten hírvél való” „gamatság”-ok az éjjeli sötétségben, kivált este kilenctől éjjel három óráig járnak az emberi világ rontására. Éppen ezért – mivel a hagyományos gyógyítás mindig a beteggé tévfő gonoszok *lelki tusában* való legyőzése, eltiltása – *gyógyítani, gyógyulni* is hajnalban, még napfelkelte előtt lehet a leghatásosabban. Ez egyúttal a hajnali imamondás lélektani alapja is, hiszen az imádság sem más, mint a világ fenntartására, éjjeli sebeinek fényes gyógyítására törekvő lelki tevékenység. A „Mennyországban csendítének...” kezdetű imádságok és a *pénteki imák* szövegei ezen a ponton, a *gyógyítás-gyógyulás-érdemszerzés-jó halál* képzetek és gyakorlata, az áteredő büntől megtisztító, *üdvösségszerző krisztusi kereszthalál* átélésének (*imitatio Christi*) lelki síkján kapcsolódnak össze. A *lelki megtisztulás* által elérhető *jó halál* mint „a mennyei sergekbe”, „a szüzek sergibe” való „beszámplálás” jelenik meg 24. számú szövegünkben, vagyis ebben az imádságban a jó halál védőszentjéhez, *Szent Borbálához* kötődő ima és a *Mennybe vitt leány* balladájára emlékeztető, „beszámpláltatásért” esdő szövegrész áll egymás mellett („Mennyországba csendítének, /

²³ Vö. Bálint 1989, 13.; Volf 1867, 64.; Régi Magyar Költők Tára II. 1880, 454.

Az angyalok fe'gyülenek, / Egy olvasót elmondának, / Aranyas misét hallgatának.... Hajjad, fülem, hajjad, angyalok zöngésit, / Kit vár az Úr Jézus Krisztus lelki vacsorára? / Lelkemet ajánlom Isten elejibe, / Hogy felviteszenek a mennyei sergekbe, / Hogy beszámáljanak a szüzek sergibe, / Amment."). A „szüzek sergibe” való beszámálatatást szomjazó sorok párhuzamát („Számálatatok mennyei seregbe...”) őrző szöveget – amelyet 1995-ben még magam is hallottam a gyimesközéploki Bükkhavas-patakán lakó Ungurán „Dani” Györgyné Tímár Erzsébettől – közöl Salamon Anikó²⁴, de Tánczos Vilmos legutóbbi kötetében is szerepel egy onyesti imádság, amelynek szövegében fellelhető e sorok párja („Számálatassanak bé mennyei seregbe!”).²⁵ Az „aranyos mise”-vel megidézett, az első fény eljötté előtti pillanatoknak a *Mennybe vitt leány* balladájában is kitétetett szerepük van (gondoljunk csak a három „kakasszó”-ra, mint a „fodor fejér bárány” általi elragadást megelőző állapot- és időszakjelzőkre!), az „aranyos mise” és az eukharisztikus „lelki vacsora” képe tehát aligha véletlenszerűen került imánkban egymás mellé, a *pitymallat előtti órák* és a *gyógyítás-gyógyulás-jó halál, a hajnal* és az *elhívás* kapcsolata a néplélekben tisztán él. A fenti ima és szövegpárhuzamai mind a mai napig hordozzák a *Mennybe vitt leány* balladájára jellemző *elhívás* utáni *szent nász* képét, ha jócskán megváltozott, *eukharisztikus* keretek között fogalmazó, keresztényi formában is.

A fentiek mindezen túl egy hajdan teljes, félelmesen ragyogó szépségében élő, ma már csak töredékeiben felkutatható *archaikus népi liturgia* nyomait is őrzik, amelyben az éjféli napforduló és az első virradati fény közötti időszaknak kitétetett szerepe lehetett. Erre utal egy Bálint Sándor által idézett, az „angyali mise” világát az év fordulóján, az adventi időszak éjszakáin visszatérő holtak alakjával összekapcsoló háromszéki történet²⁶, s egy általam nemrég Kostelegen hallott, az éjfélkor elmondott átkok, rontás különös erejére vonatkozó vallomás is: „S kiváltképpen azt az átkot, amit éjjel éfélekor átkoznak... azt meg nem téríti soha semmiféle, amit éfélekor átkoznak meg. Met éjjel, éfélekor az angyalok az égen imádkoznak, s akkor mongyák, hogy 'Amment'. S arra, mikor éfélekor megátkozta, reamongyák, s azt többet semmiféle meg nem téríti.”

Az „Aranykertbe' aranyfa”, másutt „Paradicsom kőkertyibe”, „Paradicsom mezejébe”, „Paradicsom nagy kertjében”, „Paradicsom közepibe” kezdetű, eredetileg karácsonyi, újévi kántáló énekként használatos, ma már szinte

²⁴ Salamon 1987, 216., 207. sz.

²⁵ Tánczos 1999, 228., 77.1. sz.

²⁶ Vö. Bálint 1998, 136.

kizárólag csak imaként élő szöveg a székelység és a csángóság körében valaha általánosan ismert volt. Itt szereplő imáinkhoz (29–33. sz.) hasonlókat közül többek között Sztripszky Hiador²⁷, Makkai Endre és Nagy Ödön²⁸, Balázs Márton²⁹, Bálint Sándor³⁰, Erdélyi Zsuzsanna³¹, Salamon Anikó³², Tánczos Vilmos³³, Tankó Gyula³⁴, Harangozó Imre³⁵ és Takács György³⁶. A kánta variánsai a *Magyar Népzene Tára*-ban is szerepelnek.³⁷ Énekelt változatok ma már alig hallhatóak, az utóbb kiadott publikációk közül csak Erdélyi Zsuzsanna és Tánczos Vilmos kötetében szerepel egy-egy.³⁸ A szöveg *húsvéti köszöntőként* használt variánsát tette közzé a Sóvidék néhány falvából Barabás László.³⁹

Az eddig közölt változatok között mindössze egyetlenegy magyarcsügi ima található, amely 25. sz. alatt szereplő imádságunkkal megegyezően („*Aranykertbe' aranyfa...*”) kezdődik, így ez a többitől markánsan eltérő imakezdet egyelőre a hárompataki szövegekre jellemző fordulatnak tűnik⁴⁰; a legáltalánosabban elterjedt, s egyúttal legrégebbsnek tartható – e szövegek mitikus elemzéséhez is fontos kulcsot kínál – kezdőformula a következő imáinkban is jellegadó módon jelenlévő „*Paradicsom kő kertjében*”. Az imánk több hárompataki és Úz-völgyi változatában szereplő, más vidékek ima- és kántáló-szövegeihez képest szintén egyedülállónak tekinthető „*Rózsaszin van leterítve...*” sor (30. sz.) a gyermek Jézus *pantokrátori* és *világmegváltói* voltára utal, valószínű ugyanis az *inkarnáció* közegében, a „*kő-kert*”-ben leterített „*rózsaszin*” szőnyeg szoros kapcsolata a keresztfára feszített Krisztus egyes pénteki imákban szereplő, világunk váltságáért kiomló „*drágalátos*”, „*drágalátott*”, „*drágalátos szent*”, „*áldott szent*”, „*piros szent*”, „*szent piros*”, „*áldott szentpiros*”, „*szerelmes szent piros*”, „*drága rózsza, piros*”, „*drága rózsaszin piros*”, „*pirosrózsaszin*”, „*piros rózsaszin*” „*vére*”-vel, „*vé-*

²⁷ Sztripszky 1908, 350.

²⁸ Makkai–Nagy 1993, 43.

²⁹ Balázs 1942, 60.

³⁰ Bálint 1998, I., 50–51.

³¹ Erdélyi 1976, 692., 230. sz.; 705., 234. sz.

³² Salamon 1987, 227., 219. sz.

³³ Tánczos 1991, 719., 1. sz.; 720., 2. sz.; 1995, 106., 58. sz.; 108., 59–60. sz.; 243. 188., sz.

³⁴ Tankó 1996, 75–76.

³⁵ Harangozó 1998, 206., 165. sz.

³⁶ Takács 1996a, 40.; 1996c, 299.; 1998, 247–248.

³⁷ Lásd *Magyar Népzene Tára II.*; Kerényi 508, 512, 648–651. sz.

³⁸ Erdélyi 1976, 692., 230. sz.; Tánczos 1995, 243., 188. sz.

³⁹ Barabás 1998, 80–81.

⁴⁰ Vö. Takács 1996a, 40; 1996c, 299.

rei”-vel. A kised Jézus földre születését övező, a *napistenfiúi sugárzás* aranyló fényén túl, önmagában is *mennyei fényességtől* átitatott *Paradicsom-szőnyeg* („*Arany szőnyeg leterítve*”, „*Arany színe leterítve*”) ezúttal a *kezdet* és a *vég* (a *Jézus* és a *Krisztus*, az *Emberfia kettős*, *isteni és emberi természet*, az *Eusebios-i troposz*⁴¹) egységét is példázza. A *szóttos*, *szőnyeg* kapcsolata a *szűz-állapottal* a régi kultúrákban szinte közhelyszerű⁴², így a világra született Jézust körülölelő *rózsaszín szőnyeg*, mint az isteni minőség megtestesülését lehetővé tevő *anya-föld* (*mater-materia*, *anya-anyag*) nyilvánvalóan a *Szűzanyára* is utal, a *rózsaszín-rózsa szín* jelentéspár ezért az archaikus imák szimbolikájában szélteben elterjedt *Mária-rózsa* párhuzamhoz is köthető. A hajdani kántáló ének dallamvesztésére jellemző, hogy az általam az elmúlt években fellelt tízegyhány szövegvariánst elmondó asszonyok közül csak a legidősebb, Tankó Julianna néni emlékezett arra, hogy imáját eredetileg „*karácsonyi ének*”-ként használták, de a szüleitől réges-régen tanult dallamot már ő sem tudta felidézni (33. sz.) Imádságának egyedülálló, a hajdani kántálóval kapcsolatban álló kezdete azonban egyértelműen utal arra, amit vallomásában is olvashatunk: a manapság már dallam nélkül élő szöveget régente Karácsonykor Gyimesfelsőlokon, de talán édesanyja (*Czerán Ilona*) szülőfalujában, a hárompataki Gyepécén is kántálták. Énekelt változatok hiányában csupán ezzel a sajátos imakezdettel és a hozzá kapcsolódó rövid vallomással (33. sz.) tudom felidézni a hajdani kántálók képét, akikről gyermekkori emlékei alapján *Gyimesi szokásvilág* című könyvében ír Tankó Gyula.⁴³

A „*Paradicsom kőkerájában*” kezdetű szövegek időnként más archaikus imák elemeivel, olykor teljes imádságokkal is összekapcsolódnak. A hagyományozódás során létrejövő, hosszú távon, sok változatban megmaradó kontamináció olyan rejtett, belső összefüggésekből születik és táplálkozik, amelyeket az imádságok *gazdái* egyként ismernek fel, vagyis amelyek az adott közösség lelki struktúrájára, a vallásosság külső jegeit is létrehozó és mozgató mélyrétegekre jellemzőek. Az imaszövegek kapcsolatai a lélek mindenkori belső mértéke alapján keletkeznek, amikor a szövegek pszichében keltett rezdülései egybehangozóak, konzonzónásak. Valószínűleg ezért illeszkednek össze olyan gyakran a hajdani *kántáló szövegek* a pénteki imák némelyikéből is jól ismert, az „*angyali mise*”, „*aranyos mise*” képzetéhez kötődő, „*Mennyrországban csengetének...*” kezdetű imák egyes részleteivel.

⁴¹ Vö. Eusebios 1983, 2.1.

⁴² Vö. pl. Bachofen 1978, 68–73.

⁴³ Tankó 1996, 75–79.

Az „aranyos mise” kapcsolata a „Paradicsom kő kertjében” kezdetű szövegek megidézése, a kisded Jézus alakja által beragyogott téli napfordulás világgal nyilvánvaló, így lehetséges, hogy imánk háromszéki, csíki, gyimesi, moldvai változatainak többségében ugyanezt a jellegzetes kapcsolódást figyelhetjük meg. A szövegvariánsok a „mennyországba”, „réz templomban” csendítő, „egy olvasót” elmondó, „szent misét”, „egy szép misét”, „aranyas misét” hallgató „angyalok”, „angyalkák”, „Urangyalok” képével folytatódnak.⁴⁴ Az „aranyos mise”, „angyali mise” képét őrző régi imaszövegek a „Paradicsom kő kertjében...” kezdetű szövegekhez főként a vágyva-vágyott paradicsomi világ lelkesítő, üdvyszerzésre vezérlő képe és a *Kisjézus* már bölcsőjében fekvő is az egész világot uralma és hatalma alatt tartó (pantokrátor, kozmokrátor), vigasztaló, szent bizalomra intó alakja⁴⁵ által kötődhetnek.

Hasonló kapcsolódási készséget figyelhetünk meg a következőkben idézett, a csángók által *Kicsi Hiszekegy*-nek nevezett – „nagy üdő” eltiltására is használatos⁴⁶ –, imádság változatai (34–39. sz.) és néhány, hozzájuk a lélek szintjén kötődő imaszöveg között. Míg az első, Magyarcsügésen hallott *Kicsi Hiszekegy* (34. sz.) önmagában állva, az ima alaptípusát tárja elénk, addig a továbbiak más-más szövegekkel változatos módon összefonódva jelennek meg. Második imánk (35. sz.) alapszövegéhez „Az én házam szent, szent, szent...” kezdetű, a töredékességig rövid, ám szabályos imazáróval⁴⁷ („Aki elmongya este lefektében, / Reggel felkeltében, / Ugy üdvözülni, / Mind Jézus a keresztfáján...”) végződő pénteki ima társul, csakúgy mint a 38. szám alatti imánkhoz a már „szabályosabb” („Az én házam Szent Antal...”) indítású, hosszabb szövegében a *Mater Dolorosa* alakját is felvillantó pénteki ima. Ugyancsak „Az én házam Szent Antal...” kezdetű imarészek csatlakoznak a *Kicsi Hiszekegy* szövegéhez 36., 37. és a 39. számú imádságainkban is. Ám a 37. sz. szövegünk egy igen régi és manapság már meglehetősen ritka, a sötétség erőitől óvó, eredetileg egyes esti imádságokban szereplő részlettel („Ki elveszi szájamból a szent ostyát, / Fejem felett a szentkeresztjét, / Az ártson, vétsen nekem, / Még az se.”) folytatódik. A 39. szám alatt közölt imánk pedig a napfelkeltekor végzett imádságokra jellemző látomásos kezdősorokkal (Én kimenék ajtóm elejébe, / Szembeállottam napkelettel, / Nyitva látom a mennyország ajtaját...) a „Mennyországba csendítének...” imakez-

⁴⁴ Erdélyi 1976, 692., 230. sz.; 705., 234. sz.; Makkai–Nagy 1993, 53.; Táncczos 1991, 719., 1. sz., 720., 2. sz., 726., 12. sz.; 1995, 108–109., 59–60. sz., 243., 188. sz.

⁴⁵ Vö. Takács 1998, 231.

⁴⁶ Vö. pl. Takács 1994, 253.

⁴⁷ Vö. Erdélyi 1991.

detbe és egy, az imazáradék helyén álló rövid fohászba torkollik. Az „*En házam Szent Antal...*” kezdetű imák az Isten által teremtett és elrendezett világ alapképletét, a *keresztel osztott négyszöget* idézik elénk.⁴⁸ A körös-körül elnyeléssel fenyegető, dühöngő khtonikus erők (jégeső, vihar, fergeteg) ellenében a kezdeti időkben („*in illo tempore*”)⁴⁹ véghezvitt isteni teremtő cselekedet révén létrejött, megtartó *kozmosz* képét használják védekezésül. Nyilvánvalóan ugyanez az óvó-védő szerepe van a 39. szám alatti imánk szövegében szereplő *szentostyának* és *szentkeresztjának*. A *szentostya* néphitbeli gonoszűző erejére utal, hogy utódaik emlékezte szerint a régi csángók a szentáldozáskor szájukba vett ostyát alkalmanként nem nyelték le, hanem hazavitték és puskájukból kilőve, a szentelt puskagolyóhoz hasonlóan *gonoszűzésre* használták. Az imákat alkotó szövegrészeket ez esetben tehát elsősorban a gonosz, sátáni erők elleni *védekezésre*, a *bajelhárításra* való fokozott alkalmasság igénye fűzi szoros egységre.

Soron következő, Szent János-imánk (40. sz.) igazi különlegesség, hiszen mindeddig csak egyetlen, az itt szereplőnél töredékesebb gyimesközéploki változatát ismertük.⁵⁰ Imádságunk különleges szövege igen közel áll a Csíkbán régen szélteben elterjedt, Szentdomokoson nemrég újraéledt *Szent János-napi angyalozásé*hez, a játékban részt vevő szereplők (*csengettyűs, király, kicsi angyalok, középső angyalok, hátissó angyalok*) szinte mindegyikének verséből szerepel benne egy-egy részlet, csak az eredeti sorrend változott meg kissé.⁵¹ Felbukkannak benne a *Mennybe vitt leány* balladájának egyes változataira jellemző „*huzatlan meghuzuló*” „*mennyei harangok*”, a „*szűzek harangjai*”.⁵² A csíki angyalozás szövegéből hiányzó „*huzatlan megszólaló*” *harangok* a moldvai *Márton szép Ilona* balladákban s egy nagyenyei (Maros-Torda m.) *kántáló énekben* a *dunántúli regősénekekre* is jellemző, népünk őshitében és a részben belőle eredő hazai és európai legendairadalomban ugyancsak fellelhető „*gyújtatlan meggyulladó*”, csodálatos *gyertyákkal* együtt jelennek meg.⁵³ A „*Szent Jánoson kívül egy kerek dobocska...*” kezdetű rész a *Mennybe vitt leány* ballada moldvai változatai („*Márton szép Ilona*”, „*Szűz lány mártír asszony*”) bevezető képének tökéletes párhuzama, amire már Domokos Pál Péter és Faragó József is felfigyelt

⁴⁸ Vö. pl. König 1996.

⁴⁹ Vö. Eliade 1987, 72.

⁵⁰ Vö. Tánczos 1995, 104–106.

⁵¹ Vö. Balázs 1993.

⁵² Kallós 1977, 26.

⁵³ Vö. pl. Sebestyén 1902.; Erdélyi 1976, 700. 1. jp.; Kallós 1977, 24–28.; 1996, 37–44.; Domokos 1968, 29., 30.; Seres–Szabó 242. 178. sz.

az angyalozó szövegek kapcsán. Faragó így ír erről: „...világos, hogy a csík-szentdomokosi köszöntővers majdnem szóró szóra azonos a ballada moldvai kezdősoraival; a lehető legközelebbi szövegvariáns.”⁵⁴ Mivel a balladákban hasonlóképpen szereplő formula (pl. „Nehol kerekedik egy kerek dombocsk...”; „Éppen kerekedik egy kerek dombocsk...”)⁵⁵ az egyházi látomásirodalomra nem jellemző, Dömötör Tekla azt a régi magyar varázsénekekből származó szövegrésznek tartja⁵⁶, s véleményét Erdélyi Zsuzsanna az archaikus népi imádságokban fellelhető párhuzamok (pl. „Amott kerekedik egy kis kerek kápolna...”) alapján megerősíti.⁵⁷ Az angyalozás rítusénekeivel való csaknem tökéletes hasonlóság könnyen arra a következtetésre vezethetne, hogy a Szent János imádság is a csíki népszokás verseiből ered, azonban a szövegünk eddig ismert egyetlen gyimesi változatát közlő Tánczos Vilmos úgy értesült, hogy „ezt az 'imát' régen Szent János napján a templomban énekelték is”, ami véleménye szerint „arra figyelmeztet, hogy a ... szöveget nem lehet a felcsíki angyalozás egyik rítuséneke egyszerű egyedi átvételének tartani”, hanem „talán helyesebb a fordított irányú mozgást feltételezni: eszerint az archaikus szakrális közköltészet bizonyos szövegdarabjai váltak a népszokás rítusénekeivé... Eszerint a gyimesi invariáns szöveg a felcsíki népszokástól függetlenül őrződött meg...”⁵⁸ Véleményét az itt közölt újabb szöveg mindenben megerősíti. A fentiek alapján úgy vélem, imánk kapcsolata a régi csíki angyalozás rítusénekeivel, valamint a *Mennybe vitt leány* balladájának erdélyi és moldvai változataival nyilvánvaló.

Utolsó két imánk (41–42. sz.) a jószágpatrónus, elveszett dolgokat, javakat megtalálni vezérlő, csodatévő *Pádovai Szent Antal* (1195–1231) alakjához kötődik. Első részük (41.A–42.A) a *Szent Bonaventurának* (1221–1274) tulajdonított „*Si quaeris miracula...*” („Csodákat kik látni vágytok...”) kezdetű, közismert, a Szent Antal-kilencedek egyházi liturgiájában használatos, a csíki népének között is felbukkanó⁵⁹ officiumon alapuló ima töredéke, „el indul szent Antal atyához a szentlélek fijuhoz...”. „*Elindula átal a Csodatévő Pádovai Szent Antal...*” kezdetű második részük (41.B–42.B) azonban egy mindmáig tisztázatlan eredetű, eleddig csak Moldvából (Pusztina,

⁵⁴ Faragó 1968, 521.

⁵⁵ Vö. Domokos 1968, 28., 30.

⁵⁶ Dömötör 1983, 193.

⁵⁷ Erdélyi 1976, 300.

⁵⁸ Tánczos 1995, 104–105.

⁵⁹ Vö. Székely 1943, 29–30.

Szítás-Újfalu)⁶⁰, illetve Hárompatakról (Gyepece, Magyarcsügés, Kostelek)⁶¹ ismert, apokrif színezetű ima. Szent Antal-imánk „műfajkörnyezetével” kisebb részletesebben Tánczos Vilmos foglalkozott.⁶² A dolgozatomban közölt Szent Antal-imák szövegükben nem különböznek jelentősen az eddig közltekől, mégis érdekessé teheti őket két dolog: egyrészt olyan vidékről, az *Úz-völgye* elzárt kis csángó telepeiről, a jórészt a Gyimes-völgye felől benépesült Csinódról és Egerszékről származnak, ahonnan ez az imatípus – a Gyimesekhez hasonlóan – mindeddig ismeretlen volt. Másfelől pedig az egerszéki változat – hasonlóképpen az ugyanitt legutóbb közölt (vele szoros genetikus kapcsolatban is álló) magyarcsügi és kosteleki szövegekhez –, *kantéros, tejelvevő boszorkányok* elleni ráolvasó szöveg mellett használta.⁶³

IMÁK

1.

Eset, eset, kereszteset. / Mi van ma?
Máma péntek, / Ugyanaz a nap,
Mikor az Úrjézus Krisztus felvót feszítve a keresztfára,
Gesztemáni kertbe' / Jézus Krisztus leborulva,
Véres verejtékbe borulva, / Kéri az Atyát: Kerüld töllem ezt a poharat,
De nem az én akaratom szerén', / Hanem a Te akarated legyen.
Oda megjelenik az áldott Szent Szűzanya Mária
S kérdezi: Mít sírsz, mit sírsz, áldott Fiam, Jézus?
Mít ne sírnék, mit ne sírnék, áldott Szentanyám, Mária,
Mikor engem a zsidók megfogtak, / A ruháimtól megfosztanak,
Tövisvel megkoronáznak, / Vaskestyűvel megcsabodnak,
Vesszővel halálra vernek, / Epével, ecetvel megítatnak,
Keresztvel a hátamon Golgotára kihurcolnak,
S ott a kezem s a lábamat keresztre szegezik.
Menj el, áldott Szent Szűzanya Mária, / S hirdessed ezt az esetet,
Hogy aki ezt megtanólja / S mindennap elmondja,

⁶⁰ Vö. Mohay 1993, 64., 8. sz.; Tánczos 1994, 234., 7E.; 240., 16A.; 1995, 119–123.; 1999, 132., 50.16. sz.; Harangozó 1998, 25–26.

⁶¹ Takács 1998, 252–256., 20–22. sz.

⁶² Tánczos 1996, 141–150.

⁶³ Vö. Takács 1998, 252–256., 20–22. sz.; Uő. 1997–1999.

Halála óráján nem küldöm sem Máriám, sem angyalom,
Hanem magam megjelenek ezer angyalval,
S még a legkülsőbb ujját sem hagyom bűnbe'.

Az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében, Ammen.

Czövek János sz. 1931.

Románcsüség, 1998. június 15.

2.

Ó, én Uram teremtőm, / Aki ingem teremtett,
Szent lelkivel szeretett, / Szent vérével megváltott.
Ma péntek, / Annak is a napja, / Krisztus mene kénjára,
Kénján esett esete, / Őt mélységes sebje.
Midolog lehessen, Asszonyom, barátom, / Hogy így sírsz?
Hogy ne sírnék, te három zsidó leány,
Mikor az én áldott Szentfiamat megfogták,
S kivítették Sinai hegyre, / S felfeszítették magos keresztfának oltárán.
Feteke földön jártadba / Hirdessed az én keves imádságomat,
Aki megtanulja, / Háromszor napjába' elmongya,
Megmentem ménköütéstő', gutaütéstő',
Halála óráján bérakatom pokol kapuját,
Kinyittatom boldog mennyország ajtaját.
Beteg a test, kész a lélek, / Vígán várják az angyalok az örök dicsőségre',
Ament.

Fikó Béla (1913–1998) Gyimesfelsőlök, Boros-pataka

Csinód, 1997. október 21.

3.

Én Uram, Teremtőm, / Aki engem teremtett,
Szent lelkével szeretett, / Szent Fiával megváltott a keresztfán.
Fogadj magadhoz, Uristen, / Hogy jo álmot láthassunk,
Álom minket meg ne csaljon, / Töllem gonosz távozzék,
Jézuska bennem lakozzék. / Nyiss kaput, angyal,
Nyujcs kezet, Mária, / Mehesünk az Úr Jézus színe látogatására,
Ma vagyon péntek, / Annak is a napja,
Krisztus me'en kinjára, / Kinján esik esetje,
Őt mélységes sebe, / Kiből kiáratik az ő áldott szent vére.
Mér' sírsz, Asszonyunk? / Barátim, hogyne sírnék,
Harmadnapja, hogy nem láttam az én áldot szent Fiamot.
Kivítették Kálvária hegyére, / Magos szent keresztfán megfeszítették,
Lándzsákkal döfődtek, / Piros vérit eresztették, / Rut nyálikkal leköpdösték.
Hirdessed az én imádságomat a fekete földön jártodba, / S aki ezt megtanulja,
Háromszor egy nap elmondja, / De kiváltképpen pénteken,
Nem küldöm angyalaim, / Nem küldöm apostolaim,

Elmegyek én ezer meg ezer angyalaimmal, / Ezer meg ezer apostolaimmal,
Még a kicsi körmit se' hagyom bűnben s vétekben, / Ammen.

*Antal Béláné Antal Erzsébet sz.1936. Áldomás-pataka
Nagygyimes, Petki-pataka, 1999. október 14.*

(Ezt kitől tetszett tanulni?) Nagyatámtól. Antal Péter. Ott lent, Áldomásba'... én ott születtem aztá' átjöttem ebbe az utcába. *(Nagytatája mikor imádkozta ezt?)* Pénteken is... de legfőképpen pénteken, mer' az a helyzet, hogy ez pénteki ima, s akkor ha van ideje az embernek, elmondja egy másik napon is, de inkább péntekre, ez péntekre való ima. *(Hogyan imádkozta?)* Hát letérdelve legtöbbször. Legtöbbször letérdelve. *(S magukat hogy tanították gyermekkorukban imádkozni?)* Jaj, letérdelve az egészet. Mi tizen vótunk testvéreikül a szülőknek.... S nyócan élünk. De olyan reggel sohase vót, amikor felkeltünk mindenki megmosakodott, megfűsülködött, a legkisebbtől a legnagyobbig, s a Nappal szembe letérgyeltünk, s úgy imádkoztunk minden reggel, s minden este. De a Jóisten megsegített úgy, hogy sohase vótunk kórházba, egy se'. Ugy. Drága szülők. S a nagyatám es nagyon vallásos ember vót, s a szüelim es. Nagymamám meghalt Pünkösöd napján, s nagyatám Karácsony napján. Ilyen napon haltak meg. Igen. De a Szentírást olyan nap nem vót, hogy el nem olvasta, habár amennyit tudott, annyit.

4.

Ma mi van, péntek, / Ugyanannak a napja,
Krisztus mene kinjára, / Kinján esett esetjei,
Őt mélyeséges sebei, / Kiből kifolyának az ő áldott szentpiros vérei.
Ez a ház milyen ház, / Küjel aranyos, belül irgalmas,
Négy szegibe' négy aranykereszt, / Közepibe' arannyótár,
Arannyótár előtt aranykarszék, / Ott ül a boldogságos Szépszűz Mária,
Fogja az ő áldott Szentfiát, / Olvasgatá irott könnyhullatását.
Odamene Szentszűz Ilona: / Mídog, Szépszűz Mária asszonyom,
Fogod a te áldott Szent Fiadot, / Olvasgatod irott könnyhullatásodot?
Menj el, menj el, Szentszűz Ilona, fekete földre, / Hirdesd el az én imádságomat,
Aki este lefektyibe', reggel felkeltyibe', / Háromszor napjába' elmongya,
Pokol ajtaja bépecsétlődik, / Mennyország kapuja megnyittatódik, / Amment.

*Kecskés Mihályné Szócs Erzsébet sz.1927. Gyimesfelsőlok
Csobányos, 1998. június 17.*

Hát nagyanyámtól, édesanyámtól, s még anyósomtól es, az Isten nyugtassa. Idős fehérrnép vót, ők tudtak sok imádságot.

5.

Ma mi vagyon, / Ma péntek, / Szent arannyas péntek, / Ugyanannak a napja,
Mene Krisztus kinjára, / Kinján esék esete,
Hét mélyeséges sebeje, / Kiből kifolyának rózsaszín vérei.
Orgonának három ága, / Magos mennynek hangozása,
Nyiccs ajtót, angyal, / Nyujcs kezet, Szűzmária,

Hogy mehessünk bátran Krisztus Urunk szinelátására,
Mer' elkészült az aranyház, / Aki küjel arannyas, belől pedig irgalmas,
Négy szegibe' négy angyal, / Közepébe' szent oltár,
Ott ül vala a boldogságos Szépszüzmária,
Szent haja leeresztve, szent szüve megszakadva.
Ó, bizony-bizonyra mondom:
Aki ezt az imádságot minden pénteken háromszor elmongya,
Ugy megüdvözül mint Krisztus Urunk magos mennybe', / Ament.

*János Miklósné Simon Mária sz.1931. Naggyimes, Petki-pataka
Naggyimes, 1999. május 25.*

Tanultam sokat édesanyámtól es, meg máshol, ahol jártam.

6.

Ma péntek, / Szent arannyos péntek,
Krisztus mene kinjába, / Kinján esék esetébe,
Őt mélységes szent sebjébe, / Melyből kifolyt az ő drágalátos szentvére.
Orgonának három ága, / Magas mennynek tornyossága,
Nyiccs kaput, angyal, / Nyujcs kezet, Mária,
Hogy ugy menjünk az Úr szine látogatására,
Mert elkészítették az arannyos házat, / Küjel arannyos, belől irgalmas,
Abba' sír vala asszonyunk Szüz Mária, / Odamene Szent Lukács evangélista,
Kérdi tőlle: Ó, miér' sirsz, ó, miér' sirsz, asszonyunk Szüz Mária?
Hogyne sírnék, Szent Lukács evangélista,
Már harmadnapja elvesztettem az én drágalátos Szent Fiamot, Jézuskát,
Ó, hol vagy, ó, hol vagy, szerelmes Szent Fiam, Jézuska,
Térdig vérbe', könyökig könnybe', / Zsidók kezébe',
Tövisoszlophoz megkötözve, / Véres kendőhöz kendözve,
Büdös nyállal leköpdösve. / Bizony-bizony mondom,
Aki ezt az imádságot elmongya, / Megnyeri a lelke üdvösségét.
Beteg a test, kész a lélek, / Igy várják a mennyei szent angyalok, / Amen.

*Bilibok Istvánné Simon Viktória sz.1916. Gyimesbükk, Áldomásalja
Naggyimes, Petki-pataka, 1999. október 14.*

Egy tes'vérem Szentsimonon, Csikba', ő küdte vót. Még akkor ő es beteg vót, de régen má' meghalt, s tőlle kaptam vót. Valahol megvan leirva, csak má' elvan szakadozva. El éféle utáinig imádkozta. Gyönyörü szép. A rózsafüzéreket, s a Jézus keresztutját, de énekeket közbe.

7.

Ma péntek, szent arannyos péntek, / Krisztus mene kinjában,
Kinján esék esetében, / Őt mélységes szent sebjében,
Melyből kifolyt az ő drágalátos szent vére. / Orgonának három ága,
Magas mennynek tornyossága, / Nyiss kaput, angyal,

Nyújcs kezet, Mária, / Ugy menjünk az Ur színe látogatására,
Me' elkészítették az aranyas házat, / Küjél aranyas, belül irgalmas,
Abba' sír vala asszonyunk Szüzmária. / Odaméne Szent Lukács evangélista,
Kérdi tőlle: Ó, miért sírsz, / Ó, miért sírsz, asszonyunk Szüzmária?
Hogyne sírnék, Szent Lukács evangélista, / Már harmadnapja elvesztettem
Az én drágalátos Szent Fiamat, Jézuskát.
Ó, hol vagy, ó hol vagy, szerelmes Szent Fiam, Jézuska!
Térdig vérbe, könyökig könnybe, / Zsidók kezébe',
Tövisoszlophoz kötözve, / Vaskestyűkkel megverve,
Véres kendőkhöz kötözve, / Büdös nyállal leköpdösve.
Bizony-bizony mondom, / Aki ezt az imádságot elmongya,
Megnyeri a lelke üdvösségét. / Beteg a test, kész a lélek,
Ugy várják a mennyei szent angyalok, / Áment.

*Gerczuly Péterné Bilibok Etelka sz. 1942. Gyimes
Csobányos, 1998. június 17.*

8.

Én lefekszem én ágyomba, / Testi-lelki koporsombba,
Én felkelek én ágyamból, / Testi-lelki koporsomból,
Kimosdódom bűnös bűneimből, / Kimenék ajtom elejibe
És feltekintek a magos mennybe. / Ott láték, amit láték, / Egy arany karszékét,
Ottan ül vala asszonyunk Szüzmária. / Odament evangélista és Szent Lukács,
Azt kérdi: Mit sírsz, mit rísz? / Hogyne sírnék, hogyne rínek,
Mikor elveszett az én áldott Szentfiam.
Menj ki könyökig könnyübe, térgyig vérbe, / Eléjő a te áldott Szentfiad.
Én kimenék könyökig könnyübe, térgyig vérbe,
Eléjött az én áldott Szentfiam. / Hol vótál, áldott Szentfiam?
Hol vótam, szent áldott Szent Anyám, / Két nap a zsidók üldözének,
Harmadik nap megfogának, / Magas keresz'fára feszítének,
Vaskestyűkvel csapdosának, / Dohodt nyálakval töpdösének,
Onnan levevének, / Sirba tetetének,
Negyven pár bihalval egy követ rámtetetének.
Aki este lefektyibe', reggel felketyibe' elmongya,
Ugy üdvözül, mind Krisztus Urunk a magas keresztfán, / Amen.

*Gerczuly Demeterné Györgycze Mária sz. 1942.
Kostelek, 1998. június 3.*

(Kitől tetszett ezt tanulni?) Én édesanyámtól.... Ő nem itten született, ő a Gyimeseken,
Balahányoson. Azt hiszem, hogy Szócs Erzsébet vót. Igen, met az ő édesapja elveszett
vót a tizennégyi háboruba', s... ő akkor született és ő édesapát nem ismert.... S osztán
ő, ott szógáltak erre-arra... s utánna osztá' ő ide Kostelekre jött férhez....
Nyócvankettedik évbe' vót, mikor meghalt... Nagy beteg vót. Egy hónapot nagyon-
nagyon nagy beteg vót. ... Ő eztet nagyon szerette, de aztán ő többet mondott, csak
mű buták vótunk, me' mindent nem tanultunk meg, de ezt velünk es mondata, amíg

kicsik vótunk, otthon.... Ő este, reggel minden nap, igen, mondta. Letérdepelt. Mű úgy imádkoztunk ezelőtt otthon, hogy münket le, mind letérgyepeltettek, egymás sorjába, s osztán úgy imádkoztunk. Most, ugye, állva imádkozunk mű, de akkor... Aztá', ugye má'... a templomokba', ugye, nem eztet folytatták, s aztán akkor én es azt mondtam, amit a többi emberek.

9.

Az én házam Szent Antal, / Négy szegibe' négy angyal,
Közepibe' szentoltár, / Szentoltáron szentkereszt.
Én lefekszek én ágyamba. / Én felkelek én ágyamból,
Kimosdódok büneimből, / Kiállék ajtóm elejibe,
Feltekinték napkeletre, / Ott láttam Szép Szűz Máriát,
Ott sír vala, ott sír vala. / Arra mene Szent Lukács évangyaleisten,
Kérdi: Mit sírsz, mit sírsz? / Hogyne sírnék, hogyne sírnék,
Mikor három szent áldott szent'napja,
Hogy nem láttam az én áldott szentséges Szent Fiamat.
Ájj ki ajtód elejibe, / Térgyig a vérbe, könyökig a könnyübe,
Elérkezik a te áldott szentséges Szent Fiad.
Én kiállék ajtóm elejibe, / Térgyig állék a vérbe, könyökig a könnyübe,
Elérkezik az én áldott szentséges Szentfiam.
Hol jártál? / Hol járék, szerelmes Szent Anyám,
Két nap a zsidók üldözének, / Harmadik napján Kálvária hegyére feszítének.
Vasostorral megostorozának, / Vaskesztyűkkel csapdosának,
Büdös nyálikkal töpdősének, / Bizony-bizonnal mondom,
Ki pénteken és szombaton, / Háromszor napjába az én imádságaimot elmondja,
Pokol ajtaja betevődik, / Mennysország ajtaja kinyílik,
Beteg a test, kész a lélek / Szent kenet a kebelünkbe,
Szent irlalom a szájunkba, / Szen'kereszt felettünk,
Három Mária körülünk, / Az ártson s a vétsen,
Most és mindöröké, / Amen.

*Nyitrai Sándorné Karácsony Mária sz.1918.
Gyimesbükk, Budáka-oldal, 1997. október 17.*

(Kitől tetszett tanulni?) Édesanyámtó'... Fikó Margit vót a leánneve édesanyámnak, s másképpen Karácsony Péterné vót, a férje után... Borospataki születésű vót édesanyám... Édesanyám minden este mondta. Minden este, s akkor én es mondom minden este ezt az imádságot.

10.

Én fel kellek én ágyamból, / Ki mosdódám mély álmomból
Ki mennék ajtóm elébe, / Eltekinték napkeletre
Ott van egy kápona / Küljel aranyos, belől irlalmas
Közepében egy arany karós szék, / Azon üle aszonyunk, szép Szűz Maria
Ott sírdogál vala, oda mene Sz. Lukács / Evangélista, kérdi: Mért sírsz

aszonyunk szép Szűz Maria? / Hogyne sirnék Sz. Lukács evangélista,
Mikor hogy az én Sz. Fiam / Három napja hogy oda van.
„Ne sirlj, ne sirlj, aszonyunk szép / Szűz Maria, elé jött a te áldott Sz. Fiad.”
Térgyig vérbe van, könyökig könyűbe. / „Hol voltál, hol voltál én áldott Sz. Fiam?
Fekete föld színén, a zsidók üldöztek, / Két nap üldöztek, harmadik nap meg
fogtak, ki vittek a Sinai hegyekre, / Vasas rudra vezettek, vasas rudal meg-
verték, vas kesztyűkkel csapkodtak / rúhös lábbal rugodtak, epével
eccettel ittatak, tojás hijal füstöltek. / Kezemben nád pálcát adtak, utcárol
utcára hajtotak, Ki hajtottak / Kálvária hegyére, Ott a nagy magós
keresztre fel feszítettek. / O, Uram Jézus Krisztus emlékezzél
meg a hét szavadrol meljeket / mondtál a magos kereszt fán.
Hogy Atyám bocsás meg mert / Nem tudják mit cselekszenek
A latornak paradicsomot ígértél / Igérd meg nekünk is édes Jézusom. / Amen.

*János Miklósné Simon Mária sz. 1931. kézirásos papírlapjáról
Nagygyimes, Petki-pataka*

11.

Én felkelek én ágyamból, / Testi-lelki koporsóból,
Kimenék szent ajtóm elejibe, / Feltekinték napkeletre,
Fejér kőkápolnát láték, / Küjergalmas, belől kegyelmes,
Négy szegibe' négy oltár, / Közepibe' egy aranyszik,
Ott sir vala asszonyom a boldogságos Szűzmária.
Odamene Szent Lukács ivángyélisten,
Kérdi, kérdi: Mit sírsz, asszonyom Szűzmária?
Hogyne sirnék, Szent Lukács ivángyélisten,
Mikor az én áldott Szent Fiam odavan el,
Térgyig vérbe, könyöktől könnyűbe,
Mert eljő az én áldott Szent Fiam.
Hova jártál, én áldott Szent Fiam?
Eljártam, én áldott Szent Anyám a fekete földnek földszinyire.
Két napig a zsidók üldöztek, / Harmadnapon megfogtak,
Vas kesztyűkkel fogdostak, / Vas vesszőkkel verdöstek, / Rusnyákval töpdöstek.
Hirdessed azt a népedet, / Aki minden pénteken elmondja,
Pénteken este lefektibe, / Szombaton reggel felekelitibe,
Halála előtt megjelenek hétezer hétszáz angyalimmal,
Még a legküssebb körmit se hagyom bünben elveszni. / Amment.

*Kádár Imréné Bereczki Borbála (1907–1998) Kostelek
Magyarcsügés, 1993. december 10.*

(Kitől tanulta ezt, Borbála néni?) Hát azt, ugye, a szülőktől. Ők es valahonnan. Ők es úgy tanulták. Édesapámék erőst imádságos emberek vótak. *(Mikor imádkozták ezt?)* Hát amikor fe'keltek. „Én felkelék én ágyamból...”, s há' máskor es, ha lefeküdtél, egyet aludtál, azt bármikor lehet mondani... Akármikor. Az imádságot az Isten mindenkor meghallgassa. De inkább, ugye, amikor meghallgassa örökké, amikor nincsen zajba, ugye, hogy reggel felkel, letérgyel, elmond egy Miatyánkot, egy Üdvözle-

tet, s avval kész. *(Az édesanyját hogy hívták?)* Édesanyámat Csilib Linának. Csilib Linának hívták. Ez az édesanyám leánkori neve, s a másik... Bereczki Lina vót, hát édesapám Bereczki György vót.

12.

Én kimegyek én ajtómon, / Föltekinték magos mennybe,
Láték egy kápolnát, / Küjel irgalmas, belől arannyos,
Négy szegibe' négy angyal, / Közepibe' szent asztal,
Azon imádkozik Szépszűzmária, / Térgyenállva, százhusz olvasójával.
Odamene Keresztelő Szent János: / Ó, mit imádkozol, Mária, ó, mit imádkozol?
Hogyne imádkoznék, hogyne,
Három áldott teljes napja nem láttam az én áldott Szent Fiamot.
Hármat térgyelj, hármat könyökölj, / Meglátod a te áldott Szent Fiadat.
Hol jártál, én áldott Szent Fiam? / Eljártam a felete föld szinyire,
Ott a zsidók megfogdostak, / Vaskestyűkkel megcsapkodtak,
Vasostorval megostoroztak, / Büdös nyállal letöpdöstek,
Ecetvel öntöztek, / Epével itattak.
Aki ezt az imádságot elmongya / Este lefektyibe', reggel felkeltyibe',
Angyalomat se küdöm, / Én magam megyek,
Ugy hozom, mind a mái születettet, / Áment.

Szőcs Istvánné Hajnal Virág sz.1928.

Magyarcsügs, 1999. május 25.

(Kitől tetszett tanulni ezt az imádságot?) Édesanyámtól. Korbuly Krisztina. *(Ő mikor mondta?)* Pénteken mondta, kedden, ezket az imádságokat ekkor mondta ő.

13.

Én kimejek én ajtómon, / Feltekintek magos mennybe,
Láték egy kápolnát, / Küjel irgalmas, belől aranyos,
Négy szegibe' négy angyal, / Közepibe' szent asztal,
Azon imádkozik a boldogságos Szépszűzmária térgyenállva,
Százhusz olvasóval. / Odamene keresztelő Szent János,
Szent Péter, Szent Pál apostolok: / Ó, mit imádkozol, boldogságos Szépszűzmária,
Térgyenállva, / Százhusz olvasóból?
Ó, hogyne imádkoznék, / Három álló, teljes napja
Nem láttam az én áldott szent Fiamot.
Hármat térgyelj, hármat könyökölj, / Mingyá' meglátod a te áldott szent Fiadot.
Hármat térgyeltem, hármat könyököltem,
Mingyá' megláttam az én áldott szent Fiamot.
Ó, hova jártál, én áldott szent Fiam? / Eljártam fekete föld szinire.
Ott a zsidók megfogdostak, / Vaskorbáccsal megcsabodtak,
Büdös nyálval letöpdöstek, / Töviskoronát tették a fejemre,
Nehez keresztfát a vállomra, / Kivítették Kálvária hegyire.
Ki ezt az imádságot elmongya / Este lefektibe, reggel felkeltibe,

Én magam angyalomat es ugy viszem s ugy hozom,
Mind a ma mái születettet, / Amment.

Dobricu Györgyné Korbuly Elvira sz.1937.

Magyarcsügés, 1997. június 2.

(Kitől tetszett ezt tanulni?) Én ezt még az én édesanyámtól. Még kicsike vótam, én iker vótam. Megvan az ikertestvérem. S akkor ugy ültünk, hogy édesanyám ült köz-bül, s akkor mü úgy kétfelől a fiutestvéremvel... úgy kétfelől, s akkor ő ugy mondta az imádságot, s műnket tanyitott. S én azt tölle megtanóltam, s azt tudom. *(Hogy hívják az édesanyját?)* Szöcs Virág. Idevaló, idevaló. S az édesapám Korbuly Imre. Igen.... Este, reggel elmondatta velünk, s én es most el-elmondom..

14.

Ó, ma mi van, / Ma péntek, / Ugyanannak a napja,
Én kimenék én ajtomon, / Feltekintek magos mennybe,
Megláttam egy magos káponát, / Küjel arannyas, belül irgalmas,
Négy szegibe' négy angyal, / Közepébe' szent asztal,
Ott imádkozik boldogságos Szépszüzmária anyám.
Odamene százhusz olvasó szerető Szent János,
Kérdi: Mit imádkozol, boldogságos Szüzanya? / Ó, hogyne imádkoznám,
Mikor teljes harmadnapja odavan áldott Szentfiam.
Áldott Szentanyám, / Térgyeljen hármot s könyököljön hármot,
S akkor meglássa a Szentfiát.
Térgyelt es hármot s könyökölt hármot, / S meglátta az ő áldott Szentfiát.
Ó, hol vótál, áldott Szentfiam? / Ó, hol vótam, áldott Szentanyám,
Fekete földnek színyin, / Hol a zsidók üldöztek, megfogtak,
Keresz' fára feszítettek, / Vasostorval megcsabbodtak,
Büdös nyálval megtöpdöstek, / A töviskoronát a fejemre huzták.
Ki ezt az imádságot elmongya / Este lefektibe', reggel felkeltibe',
Irgalmas, kegyelmes lesz a Szüzmária / Az ő bünei felett.

Tankó Gézáné Tankó Julianna sz.1906.

Gyimesfelsőlok, Ugra-pataka, 1997. június 4.

Ezt édesanyámtó' tanóltam... Czerán Ilona vót. Gyepceből hozta vót édesapám. Gyepceei lakos vót. S akkor itt osztá' Tankó Ilona lett a férje után... *(Az édesanyja mi-kor mondta ezt az imát?)* Ó, azt ő minden este, mikor kellett fekügyünk le, akkor minden este Miatyánkot, Üdvözetet, Hiszekegyet s ezket az imákat mind elmondatta, s ugy feküdtünk le. S a gyermekeim es ugy... ulyan jól, azok es ulyan jól imádkoztak.

15.

Szent aranyos vasárnap jó reggel / Én felkelék én bünös ágyambol,
Én kimenék én bünös házambol, / Föltekinték a magos mennyekbe,
Ott láték egy fehér kápolnát, / Küjel arannyas, belül irgalmas,
Közepibe' egy arannyótár, / Arannyótár előtt egy aranykarszék,

Abba' üdögel vala asszonyunk Mária, / Feje elhajtván, / Könnye egy hullván,
S odamene Szent Lukács evangélista, / Kérdé: Métt sírsz, asszonyom Mária?
Hogyne sírnék, / Mikor elfogták az én áldott Szent Fiamot,
Bévítették a szenvedő helyré, / Kőlapokhoz megkötözték,
Büdös nyállal letöpdözték, / Vasosotorral ostorozták.
Hanem hagyjuk el, én áldott Szent Anyám, / Adjunk hirt bé a teremő fődre,
Hogy ki ezt az imádságot elmongya / Este lefektibe', reggel felkötibe',
Annak az Isten megbocsássa minden halálos bűneit.

*Gábor Béláné Molnár Anna sz.1924. Gyimesközéplak, Hidegség
Gyimesfelsőlak, Gáborok-pataka, 1999. október 13.*

16.

Uram Jézus, uram Jézus! / Kimenék aranyos vasárnap ajtóm elejibe,
Napkeletre tekinték, / Mennyeknek ajtaját nyitva látám,
Abba' láték egy fehér kápolnocskát, / Kűjel aranyas, belül irgalmas,
Négy szegibe négy aranykereszt, / Közepibe arany ótár,
Arany ótár mellett arany karcék, / Abba ül vala asszonyom Szép Szűz Mária,
Feje hajólván, könyve egy hullván. / Elémene Szent István, ángyel István:
Mít sírsz, mit sírsz, asszonyom Szép Szűz Mária?
Hogyne sírjak, mikor harmadnapja, / Hogy elvitték az én szerelmes Szent Fiamat
A fekete föld szinyire, / A zsidók kezibe. / A zsidók megfogták,
Két nap üdözték, / Harmadik nap magos keresztre feszítették,
Rut nyálkival letöpdözték, / Vaskesztyűkkel megkestyűzték,
Vasosotorokkal megostorozták, / Tövissel megkoronázták.
Ájj ki, asszonyom Szép Szűz Mária, ajtód elejibe,
Térgyig a vérbe, könyökig a könnyübe, / Elémene a te szerelmes Szent Fiad,
Aki elvót a fekete föld szinyire, / A zsidók kezibe.
Aki ezt az imádságot elmondja / Este lefektibe, reggel felkeltibe,
Ugy üdvözül, mind a mai született gyermek, / Áment.

*Váta Miklósné Károly Ilona (1920–1997)
Magyarcsűgés, 1995. október 1.*

Hetvenöt éves öregasszony vagyok, aki én ezt az imádságot elmondtam. Tizenkét
gyermeket a világra hoztam. Dicsértessék az Urjézusnak szent neve.... *(Kitől tetszett
tanulni az imádságokat?)* Nagyszüleimtől, kicsiszüleimtől, s aki még tanyított
azoktól. S az eszembe szegeztem, s megtartottam, s folytatom halálom órájáig, ha a
Jóisten megsegít.

17.

Az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevében, Amen.

Ne, hol ül a boldogságos Szép Szűz Mária,
Siralmas kertyibe, / Siralmas székjibe,
Térgyig vérbe, / Könyökön könnyübe,

Aranszálhaja leeresztve. / Odamene Szent Lukács evangélista,
Kérdi: Mit sírsz, mit sírsz, / Boldogságos Szép Szüz Mária?
Hogyne sírnék, mikor harmadnapja, / Hogy az én áldott Szentfiamot
A zsidók üldözik, / Kereszfára fessegetik, / Vasostorval ostorozják,
Vaskeztükkel fogdossák, / Epével méregvel itassák, / Büdös nyálval töpdösik.
Menj el, Szent Lukács evangélista, fekete földre,
Hirdesd el ezt a mű koronaviselésünköt.
Ki ezt elmondja pénteken, szombaton, / Este lefektibe, reggel felkeltibe,
Még a legkisebb ujját sem hagyom bünbe, / Áment.

Bezsán Jánosné Vaszi Ilona sz. 1931.

Kostelek, 1995. október 17.

Én édesanyámtól tanoltam, Ambrus Erzsébettől.... Az édesanyám született
ezernyócszázkilencvenkilencbe.... Nyócvanéves vót, mikor meghótt.... Ő csak
igyenesen felsőloki vót.... Ő felsőloki vót, édesanyám felsőloki születés, Ugra-
patakáról. Igen.... Édesapám kosteleki.... Vaszi György.... *(Az édesanyja mikor imád-
kozta ezt?)* Pénteken s szombaton, este s reggel. Igen. Letérgyelt a Mária képihez, s
ott, ott imádkozta.... Mikor én kicsike vótam, öt éves vótam, akkor tanoltam tőlle.

18.

Világúr Jézus Krisztus arany karszékében ül vala,
Az ő kicsi könyvecskéjét kezébe vette vala, / S úgy olvassa véres könyveivel.
S odamene asszonyom Szépszüz Mária és kérdi: / Ó, én áldott szent Fiam,
Mivel gyógyítsam átliggatott ódaladot, / Bérekedett sebedet,
Vérbefagyott szakálladot?
Asszonyom Szüzmáriám, / Menj el a felete föld szinyire,
S hozd el az igaz hálásnak igaz alamizsnáját, / Igaz embereknek igaz imádságát,
Szegén embereknek igaz könyörgését, / Aval gyógyítsd átliggatott ódaladot,
Bérekedett sebemet, / Véres szakálladot.
Asszonyom Szépszüzmária, / Bizon-bizonnal mondom,
Ki ezt minden aranyas pénteken, szombaton elimádkojza,
Sem nem angyalomat küldöm, / Sem nem apostolomat küldöm,
Hanem magam megyek az én áldott Szentfiamval a lelke után.
Halála óráján bérakatom pokol kapuját, / Kinyitatom boldog mennyország ajtaját,
Magammal viszem az örök boldogságba a lelkét,
Hova a megtévedt latornak lelkét vittem, / Amen.

*Fikó Béla (1913–1998) Gyimesfelsőlok, Boros-pataka
Csinód, 1997. október 21.*

19.

Látom az Urjézus Krisztust / Paradiocsom kertyebe',
Szent aranyas székibe', / Térdig a vérbe', / Könyökig a könnyübe'.
Odamene Szent Lukács, / Azt kérlette: Mért sírsz, te világ ura, Jézussa?
Hogyne sírnék, te Szent Lukács, / Mikor a zsidók megfogtak, megkötözték,

Vasostorokval megostoroztak, / Vasdárdákval megliggattak,
Taknyikval, nyálíkkal itattak.
Ó, drága világ ura, Jézussa, / Ki megváltottad szent hitedvel
Bűnös lelkünköt, / Ament.

Vaszi Károlyné Tekerés Irén sz.1930.

Kostelek, 1997. május 27.

(Kitől tetszett ezt tanulni?) Én az édesanyámtól.... Ő má' huszonöt éve, hogy meghalt.
Bodor Erzsinek hitták. Bodor Erzsébetnek. *(S az édesapját?)* Tekerés Demeter.... S
vannak kicsi unokáim még nekem ide fel, Gyepece-szadába. S azkot es
megtanyítottam.... *(Mikor mondta ezt az édesanyja?)* Este. Este. Mikor feküdtünk le,
akkor elmondtuk a Miatyánkot, Üdvözlöt, az Úrangyalát, Hiszekegyet, s akkor azu-
tán mondta nekünk ezt, s ugy megtanóltuk, hogy örökké mondtuk, mikor feküdtünk
le.

20.

Atya, Fiu, Szentlélek Istennek nevébe', Amen.

Ma péntek, / Ugyanaz a nap,
Akkor imádkozott az Úrjézus a Paradicsomkertbe',
Űle síralmas székbe', / Aranyhaja leeresztve,
Jobb kezében kicsiny írott könyv, / Bal kezében hétsinges olvasó,
Könnyes szemekkel olvasgassa.
Jó az ő áldott Szent Anyja, / Kérdé szóval: Mér' sírsz, mér' sírsz,
Én áldott Szent Fiam? / Hogyne sírnék, hogyne sírnék,
Én áldott Szent Anyám, / Amikor én elvagyok árulva.
Két napja a zsidók üldöznek, / Harmadnapra megfognak,
Vasostorokkal csapkodnak, / Étel helyett ecettel kevert borval etetnek és itatnak,
Szent lábaimot, szent kezeimet erőszakoson keresztre vonják,
Szentpiros véremet csordig kieresztik. / Menj el, menj el, én áldot Szent Anyám,
Hirdesd az én keserves halálomnak emlékezetjét,
Aki ezt elmondja este lefektébe', reggel felkeltébe',
De kivált pénteken háromszor, / Még a legkülsőbb uját sem hagyom a bűnbe',
Halála óráján nem küldöm sem angyalaimot, sem prófétáimot,
Testjét hagyom a földnek, / Lelkét viszem a mennyei dicsőségbe, / Amen.

Atya, Fiu, Szentlélek Istennek nevébe', Amen.

*Tankó Gyuláné Tankó Mária sz.1969. Nagygyimes, Petki-pataka
és leánya, Tankó Melinda sz.1994.*

Gyimesközéplak, Hosszúk-utcája, 1999. október 13.

21.

Hol ül az Úr Jézus síralmas / kertjében síralmas székében térdig
vérben, könyökig könnyben, arany / haja levan eresztve.
Szent teste megvan kékülve / odamegy Szent Lukács evangélista,

kérdi miért sírsz Uram Jézus?

Hogyne sírnék mikor az én Atyámtól / elvagyok rendelve:

Nagy kötelekkel megkötöznek; egyik / bírótól a másikhoz húrcolnak, vérrel verítékeznak, megostoroznak, tövissel meg-

koronáznak, keresztet hordozok; keresztre

feszítenek, két kezembe két nagy szeget

vernek, ecettel-epével itatnak, odala- / mat vaslándzsával megnyitják.

Menjél Szent Lukács evangélista feke- / te föld színére hirdesd az én kín-

szenvédesemet. / Ki ezt az imádságot minden nap há-

romszor elmondja - kiváltképpen - / pénteken és szombaton - annak halálát

azelőtt három nappal megjelentem még / a legkisebb juhát sem hagyom bűnben.

Ámen.

Dobos Julianna kézirásos imafüzetéből

Nagygyimes, Fő út

22.

Kelj föl, boldogságos Szépszüzmária,

Mert a zsidók elfogták te ártatlan Szentfiadat, / Viszik sietve magos keresztfához,

Szegzik lábát egy helyré, / Két kezit két helyré, / Vaslándzsákkal lődözzék,

Három csöpp vére lecsöppene, / Odamenének angyalok, felgyüték,

S elvívék Jézus Krisztus elejibe, / Felele képibe.

Ki ezen az imádságot elmondja / Este lefektibe, reggel felekeltyibe,

Annak az Isten megbocsása minden halálos bűneit.

Én es mondtam, ahogy tudtam, / Jézuskám, Báránkám, / Téged dicsér szájacskám,

Te szent véred hullása / Legyen bűnünk tisztulása, / Amen.

Ladó Jánosné Gábor Berta sz.1941.

Gyimesközéplak, Setét-pataka, 1995. február 3.

23.

Kelj fel, boldogságos Szépszüzmária,

Mert a zsidók elfogták a te ártatlan Szentfiadot,

Viszik sietve nagy keresztfán, / Szegzik lábát egy helyré,

A két kezit két helyré, / Vaslándzsokkal lődözzék,

Három csepp vér lecsöppene, / Odamenének angyalok, felgyüték,

Elvívék a Jézus Krisztus elejibe, / Felele képibe',

Ki elmongya este lefektibe', / Reggel felkötibe',

Annak az Isten megbocsása minden halálos bűneit.

Én is mondtam, ahogy tudtam, / Jézuskám, báránkám,

Téged dicsér szájacskám, / A Te szent véred hullása legyen bűnünk tisztulása,

Amen.

Gábor Béláné Molnár Anna sz.1924. Gyimesközéplak, Hidegség

Gyimesfelsőlok, Gáborok-pataka, 1999. október 13.

(Kitől tanulta ezt?) Jaj, édesanyámtól. *(Idevaló volt?)* Nem gáborok-pataki vót, me' hidegség-pataki vót, s osztá' én ugy jöttem ide, s akkor tőle tanultam.

24.

Ma péntek vagyon, / Annak is a napja, / Napján esett
Urjézus Krisztus halálu halálán esett / Hét mélységes sebje,
Kiből kifolyamodott a drága szent vére.
Ki ezt elmondaná / Este lefektibe, reggel felkötibe, / Napjába háromszor,
Üdvözülne az es, / Amint üdvözült az Úr Jézus Krisztus
A magos keresztfáján, ótárán.
Beteg a test, kész a lélek, / Téged várlak, áldott Uram, Jézus Krisztusom,
El akarok menni a jobb kezed felől / Az örök dicsőségben.
Mennysországba csenditénék, / Az angyalok fe'gyülénék,
Egy olvasót elmondának, / Aranyas misét hallgatának.
Ó, én áldott szent napjaim, / Akik töllem etelénék,
Gyallást-vallást nem tehettem, / Tiszta szállást nem verhettem
Az Úrnak az eljövételére.
Hajjad, fülem, hajjad, angyalok zöngésit, /
Kit vár az Úr Jézus Krisztus lelki vacsorára.
Lelkemet ajánlom Isten elejibe, / Hogy felvitessenek a mennyei sergekbe,
Hogy beszámlljanak a szüzek sergibe, / Amment.

Szöcs Györgyné Karácsony Borbála sz. 1911.

Gyimesközéplok, Bükkhavas-pataka, 1994. október 20.

Én édesapámtól. Idevaló vót, idevaló vót. Blága János.... Ugy neveltek, ugy neveltek.... *(Ő mikor imádkozta?)* Ő-e? Ő aztán most öregkorába egész nap. Az olvasó a kezibe, s állandóan imádkozott. Mikor az olvasót elvégzette, akkor ezt végzette, s mikor ezt elvégzette, az olvasót végzette... Egész nap végzette ő eztet.... Nem vót neki má' olyan dóga, öreg vót, s kilencvenhárom éves vót. Imádkozott. Valamivel dógoztam künn es, eljött oda, s megnézett, s 'Micsiná'sz, fiam?', s 'Dógozom', s egy kicsit nézett: 'Menyek be – aszmondja – s imádkozom'. Másszor ment, s ott a favágónál, a favágó kecskére leült, s akkorán imádkozott, az utonjárók jól hallották.... Hej, ne félj, me' a mostaniak nem imádkoznak.

25.

Az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevébe'.

Mennysországba' csengeténék, / Az angyalok elgyülénék
Hangos imaházba, / Szentmisék kihallgatására,
Szent Atyánk Fiát, / Jézus Krisztus halála adására.
Mennysországi törvénházba', / Négy aranszék négy sarkába',
Közepibe' ül az Úrjézus Krisztus, / Siralmas székibe',
Térgyig vérbe', könyökig könnyübe', / Hétsinges olvasó a kezibe',
Ott sír és imádkozik. / Odamegy az áldott Szent Szüzanya Mária
És kérdezé: Mit sirsz, mit sirsz, áldott Fiam, Jézus?

Mit ne sirnék, mit ne sirnék, áldott Szentanyám, Mária,
Mikor engem a zsidók megfognak, / Ruháimtól megfosztanak,
Tövissel megkoronáznak, / Epével, ecetvel megitatnak,
Keresztvel a hátamon Golgotára kihurcolnak,
S ott a kezem s a lábom keresztre szegezik.
Menj el, áldott Szent Szüzanya Mária, / S hirdessed ezt az esetet,
Hogy aki ezt megtanólja, / S harangszó alatt elmondja,
Halála óráján nem küldöm sem Máriám, sem angyalom,
Én magam megjelenek ezer angyallal,
S még a legküsőbb ujját sem hagyom bünbe', / Amment.

Az Atyának és Fiunak és Szentlélek Istennek nevébe', Ammen.

Lábon kell mondani.... Az Urangyalát lábon vagy térden kell, s ezt a harangszó
alatt való imát lábon, feltétlen lábon kell álljon az ember, s akkor... mikor a
harang szólni kezd, akkor mongyuk.

Czövek János sz.1931.

Románctügés, 1998. június 14–15.

*(Édesapjától tanulta. Hogy hívták őt?) Czövek Péter vót a neve. S édesanyámnak Bor-
bál. ... Ugráról. ... Nagyanyám, anyám résziről nagyanyám, Dormánból származott.*

26.

Piros színü szép hajnal, / Kiben Mária nyugodjék,
Úr tölle születék, / Világ terjedjék, / Pokol tölle megtöreten,
Neked adom én lelkemet, / Tölled várom lelkemnek örök üdvösségét,
Örök boldogságot. / Mert a miurunk Jézus Krisztusunkot megfogták,
Kőoszlophoz megkötözték, / Arra mene keserves Szüz Mária és aszmondja:
Fiam, fiam, szerelmes Szent Fiam, / Nem lehet az anyának a fiáért meghalni,
Azért Keresztelő Szent Jánoshoz fekete földnek színére
És hirdesd a számbol eredt szent igéket.
Kiért ezt az imádságot minden nap elmondja,
A mennyország ajtaját megnyitatom,
Ott velem vég nélkül örvendezik az egekben, / Most és mindörökké, / Amen.
Az angyalok csenditének, / Aranyos misére készülődnek,
Azon kérem az Úrjézust, / Adjon nekem három angyalt,
Egy őrizzen, / Más serkentsen, / A harmadik mondja a fejemnél a Tizparancsolatot.
Az én házom Szent Antal háza, / Négy szegibe' négy angyal,
Közepén egy oltár előtt arany kereszt,
Nyiss ajtót, angyal, / Nyujcs kezet, Mária,
Hogy mehessünk az Úr szine elébe, / Az örök Paradicsom kertjébe,
Most és mindörökké, / Amen.

*Molnár Péterné Főcze Eszter sz.1932. Gyimesközéplok, Hidegség
Gyimesbükk, Buha-mezeje, 1999. október 13.*

27.

Menyországban csenditének / Az angyalok felgyülének
Arany misére készülének / O én áldot szent napjaim
Amik tölem eltelének / Gyónást valást nem tehetek
Tiszta szálást nem keresék / Menjel pokolbéli sátán ne kísérts engem
Van nekem fejem / Fejem az úr Jézus / Menjfel eleibe megjelen képibe.
Szentlélek szálj be a szívünkbe / Erősisd meg hitünket / Nyisd kaput angyal
Nyujsd kezét Mária, / Hogy mehessünk a boldog menyországba

Tímár Jánosné Gábor Ilona sz.1944.

kézírtásos papírlapjáról

Gyimesfelsőlok, Gáborok-pataka

Amikor valaki haldoklik, ezt akkor kell imádkozni.... Igen, igen, igen. Akkor ezt kell imádkozni. *(Miért?)* Így mondták, hogy könnyebben, nem szenved ugy, könnyeben hal meg, na. *(S úgy is tartják, hogy ettől meg is térhet? Hogy elvállik, él-e, hal-e?)* Igen, igen, igen, igen. S az imakönyvekbe' is, ugye, van az a... így mondták régebb, hogy könyörögtetnek. Van az a szép ima, hogy „hajunk szála se' eshetik el...” s mind azok, s ez es... aszondták, hogy mikor valaki haldoklik, akkor kell eztet imádkozni. S osztá' még mondták, hogy kell a hét Miatyánk, hét Üdvözet, s hét Dicsőséget, s akkor könnyebbit a Jóisten a betegem.... Segíti a Jóisten, s könnyebbül a szenvedése.

28.

Menyországba' csenditének, / Az aranyos misére készülének.
Ó, én áldott, szent napjaim, / Akik töllem eltelének,
Gyónást, vallást nem tehetek, / Igazságot nem keresek.
Van nekem fejem, / Fejem az Úr Jézus,
Leszállott előmbe, / Felfelett képembe,
Nyiccs kaput, angyal, / Nyujcs kezét, Mária,
Hogy eljuthassunk / A Jézus Krisztus koporsója elejibe, / Ammen.

Gábor Jánosné Szócs Ilona sz.1926.

Kostelek, 1996. október 22.

29.

Aranykertbe' aranya, / Aranyböcsü alatta, / Ott fekszik a Jézuska,
Jobb kezében arany vesszeje, / Bal kezében aranyalma,
Meglódditsa a vesszejit, / Erdő zug, mező cseng.
Nem láttam annál szebb gyümölcsfát, / Mind a Jézus Krisztus keresztfáját,
Mert a' vérrel virágzik, / Szentlélekkel gyümölcsözik, / Amment.

Kőne Ignácné Almási Jolán sz.1941.

Kostelek, 1998. június 3.

(Ezt kitől tetszett tanulni?) Egy unokatestvéremtől, még mikor leán vótam, még akkor. Itten Kostelekbe. Igen.... Az férjnél van Csinódon, ott Egerszéken.... Albina. ... Leányneve Vrencsán Albina vót.... Az első ura, Gábor Fülöp, elhalt.

30.

Paradicsom kőkertyibe', / Rózsaszín van leterítve,
Abba' van a ringó böcső, / Abba' fekszik az Úrjézus.
Jobb kezibe' aranyvesző, / Bal kezibe' aranyalma,
Megzuhinca a vesszejit, / Zug az erdő, cseng a mező.
Sohase láttam szebb termőfát, / Mind a Jézus keresztfája,
Mer' ő vérvél virágozik, / Szentlélekvel gyümő'csőzik.

Fodor Gyuláné Tankó Ilona sz.1924. Kostelek
Egerszék, Csinód-pataka, 1997. október 20.

(Kitől tetszett tanulni?) Én édesanyámtó'. Tankó Katalin.... Ők ott vannak mind Kostelekbe eltemetve. Osztán szoktam így elmenni világitani.

31.

Paradicsom kőkertyibe', / Aranyszőnyeg leterítve, / Úrjézuska lefeküve.
Jobb kezébe' aranyalma, / Bal kezébe' aranyvessző,
Mikor aztot megsuhintsa, / Zug az erdő, zeng a mező.
Sohase láttam szebb termőfát, / Mind az Úrjézuska keresztfája,
Mert vérvél virágozik, / Szentlélekkel gyümő'csőzik, / Amment.

Gábor Béláné Tankó Borbála sz.1915.
Gyimesfelsőlök, Gáborok-pataka, 1999. október 13.

(Kitől tetszett ezt tanulni?) Én ezt édesanyámtól. *(Hová való volt?)* Középlöki. Sötét-pataki.

32.

Paradicsom kőkertjében / Arany szőnyeg leterítve,
Abba' van egy ringó bölcso, / Az Úrjézus benne pihen,
Jobb kezibe' aranyalma, / Bal kezibe' aranyvessző,
Megsuhintsa a vesszejét, / Cseng az erdő, zug a mező.
Én nem láttam szép keresztfát, / Csak az Úrjézus keresztfáját,
Piros vérvél virágozik, / Szentlélekkel gyümő'csőzik, / Ammen.

Antal Béláné Antal Erzsébet sz.1936. Áldomás-pataka
Nagygyimes, Petki-pataka, 1999. október 14.

(Ezt kitől tetszett tanulni?) Ezt is a nagytatáimtól, igen. *(Ezt mikor mondták? Énekeltek?)* Nem, csak úgy mondta, úgy mondta.... Ők nem rohantak úgy, mind most, milyen világ van. Ugye, akkor csendesség vót, S nem vótak ezek a nagy igények. Most a fiatalokkal nem bírsz. Ha egyiket megvettél akkor gyorsan a másik kell, ha azt meg tudta venni, akkor a másik kell, ugyhogy nem tudják érni fel, immá' addig szaladtak,

hogy má' össze vannak hullva, s akkor még több kell s még több kell, de akkor nem törődtek. Akkor vót egy kicsi tehénkéjük, azt megfejték, puliszkát főztek, leültek, nyugodtan megették, imádkoztak, de most nem, most úgy kell futni, hogy a szemeidvel nem es látsz sokszor.

33.

Az Istennek szent anygala / Magos mennyből alászálla:
Keljetek fel, ti pásztorok, / Megszületett az Úrjézus!
Paradicsom kőkertyébe' / Aranyszőnyeg leterítve, / Azon fekszik az Úrjézus.
Jobb kezébe' aranyvessző, / Bal kezébe' aranyalma,
Fel-felhuzza s megzuditja, / Zug az erdő, zug a mező.
Nem láttunk mi szebb termőfát, / Mind Úrjézus keresztfája,
Aki vérrel virágozik, / Szentlélekkel gyümölcsözik.

Tankó Gézáne Tankó Julianna sz.1906.

Gyimesfelsőlök, Ugra-pataka, 1997. június 4.

Az karácsonyi ének.... Töllik tanóltam. A szüleimtől. Ó, hát itt, ugye, nem úgy vót, hogy... Itt olyan fé'revaló hely vót, ugye, s a marhákval a hegyen. Itt nem vót, ugye... a misére vasárnap reggel elengedtek, estére visszamentünk, s de bizon itt nem vót olyan... itt olyan vadon tartották a népet. Fé'revaló helyek.

34.

Hiszek egy Istenbe', / Bizom a Jóistenbe',
Az a bizott Isten lakozzon lelkembe',
Jőj el, én Istenem, / Gyontass meg éngemet,
Hogy legyek én néked, / Gyontatott embered,
Ne jőj, gonosz Sátán, / Ne késérts engemet,
Az Úristen a fejem felett, / Bizonyságomba gyontatott embered
Vagyok én néked, / Amment.

Póra Béláné Károly Rozália (1931–1997)

Magyarcsügés, 1996. október 29.

35.

Hiszek egy Istenbe', / Bizom az Istenbe',
Az a bizott Isten lakozzon lelkembe'.
Jőj el, én Istenem, / Gyontass meg ingemet,
Legyek én Neked / Gyóntató embered.
Az én házam szent, szent, szent, / Négy sarkába' négy anygal,
Közepében szent ótár, / Aki elmongya este lefektében,
Reggel felkeltében, / Ugy üdvözül,
Mind Jézus a keresztfáján, / Áment.

Gerczuly Anna Enikő sz.1989.

Csobányos, 1998. június 17.

36.

Hiszek egy Istenbe, / Bizom az Istenbe,
Az a bizott Isten lakójék az én lelkembe.
Jőj el, édes Jézusom, / Gyontass meg éngemet,
Legyek én neked gyontatott embered.
Menj el, gonosz Sátán, / Ne kísérts éngemet,
Vagyon nekem fejem, / Fejem az Úr Jézuska,
Menj el elejibe, megfelel képibe.
Az én házam Szent Antal, / Négy szegibe négy angyal,
Közepibe szent ótár, / Szent ótáron szent ostya,
Vidd ki az Úr Jézuskának keresztfájára, / Áment.

Tankó Bálint sz.1923.

Gyimesközéplök, Bükkhavas-pataka, 1995. február 4.

(Amikor nagy üdő jött, akkor nem mondták?) Akkor igen, akkor es imádkoztunk, s tettünk a tűzbe szentelt pimpót... s aztán úgy... Osztán csak az imádságot folytattuk, s vettünk így szentelt pimpót, me' aszmondták, hogy oszlassa a füst a veszedelmes felhőköt. Osztán tudja a Babba Mária.

37.

Hiszek az Istenbe', / Bizok az Istenbe', / A szentbizott Isten lakójék lelkembe.
Jőj el, édes Jóistenem, / Gyontass meg engemet,
Hogy legyek én neked, / Gyontatott embered.
Menj el, gonosz Sátán, / Ne kísérts engemet,
Vagyon nekem fejem, / Fejem az Urjézus,
Ha nem hiszed, / Menj fel elejibe, / Megfelel képembe.
Az én házam Szent Antal, / Négy szegibe' négy angyal,
Közepibe' szent oltár, / Szent oltáron szent ostya,
Fejem felett a szentkeresz'fa.
Ki elveszi szájamból a szent ostyát, / Fejem felett a szentkeresz'fát,
Az ártson, vétsen nekem, / Még az se.

Berszán Jánosné Szőcs Lukrécia sz.1924.

Gyimesbükk, Budáka-oldal, 1997. október 17.

Akármerre megyek éccaka, mongyam, mer' semmi nem fog bántani, úgy tanítottak a régi... régi, nagymamám mondta. Tölle ezt tanoltam.

38.

Hiszek egy Istenbe, / Bizom egy Istenbe,
Ez a bizott Isten lakójék lelkembe.
Jőj el, én Istenem, / Gyontass meg ingemet,
Hogy legyek én néked gyontatott embered.
Menj el, te gonosz Sátán, / Ne kísérts ingemet,
Mett a nekem fejem, fejem, / Fejem az Úr Jézus, / Képembe megfelel.

Az én házam Szent Antal, / Négy szegibe' a négy angyal,
Közepibe a szent ótár, / Szent oltáron szent ostya, .
Ott ül a Szűz Anya Mária. / Feje lehajtva, könnye lecsordulva.
Ki ezt elmondaná / Este lefektibe, reggel felkötibe,
Bizon-bizon mondom, / Pokol ajtó bétetetik, / Mennysország ajtaja kinyitattik.
Beteg a test, kész a lélek, / Örömmel várják a mennyei angyalok,
Ugy jut fel a boldog mennysországba, / Amen.

Szőcs Györgyné Karácsony Borbála sz.1911.

Gyimesközéplok, Bükkhavas-pataka, 1994. október 20.

39.

Hiszek egy Istenbe', / Bizom a Jóistenbe',
Hogy az a Jóisten lakozék lelkembe, / Szálljon be szívembe.
Menj el, gonosz Sátán, / Ne kísértés engemet,
Van nekem fejem, / Fejem a Jóisten.
Az én házam Szent Antal, / Négy szegibe' négy angyal,
Közepibe' szent oltár, / Szent oltáron szent kereszt,
Szent keresztben szent levél, / Szent levélen szent írás.
Én kimenék ajtóm elejébe, / Szembeállottam napkelettel,
Nyitva látom a mennysország ajtaját, / Ott vala az Úrjézus,
Piros vérrel megfestve. / Mennysországba' csendítének, / Az angyalok elgyülenek,
Aranyos misét hirdetének. / Ó, én áldott, szent napjaim,
Miképp töllem eltelének, / Igaz gyónást én nem tettem,
Tiszta szállást nem szerettem, / Jőj el, jőj el, nagy Uristen,
Testem, lelkem ujitani, / Az örök életet megadni, / Amen.

Dobos László sz.1935.

Nagygyimes, Fő út, 1999. október 12.

(Ezt kitől tanulta?) Édesapámtól. Ő szentmihályi születés vót. Dobos Lajos. Ő még sok régi imádságot tudott, s ők másképp mondták az Urangyalát is, de azt nem tanultam meg.... Ugy szállott ide, s édesanyám Szentdomokosról vót, nagyapám fűrészmester vót, ő építette a fűrészeket annakidején, olyan nyócszázötventől erre-fele, kilencszázig. Kilencszáztizzenhétben halt meg. S malmot, s ilyesmit. *(Hogy imádkozták ők ezt?)* A Hiszekegyet inkább este, este szokta ő. S de szokása vót, édesapámnak különösen, hogy minket es ott leültetett, s ő úgy az ablak felé... kelet felé, s ő így még énekelni es szokott sokszor.

40.

Ma Szent János napja, / Isten kivirrajsza, / Hozsánna, Mária, Isten angyala.
Veszem a vállamra, / Viszem mennysóra,
Nyiccsátok meg, egek, az egek ajtaját!
Az egek ajtai nyitatlan megnyílnak, / A mennyei harangok huzatlan meghuzúlnak.
Olyan kicsi vagyok, szólni se tudok, / De mégis a Jóistennek dicséretet mondok.
Dicsértessék Mária minden borszékében, / Dicsértessék Jézus a föld kerekiségében.

Szent Jánoson kívül egy kerek dombocska, / Azon növelkedik egy édes almafa,
Édes az almája, cukros a levele.
Ugy köti, ugy köti Szüzanyám Máriám ékes koszorúját,
Pirosval, fehérvel, aval be nem végzi, / Aranyval befejezi.
Ó, kegyes Szent János, / Kiadtad hálás szentségednek,
Krisztus elrejtette szent istenségedet.
Hol vagytok, angyalok, fenn a magasságba',
Hogy nem viszkonkodtok az uj történelemről.
Mojzes a pusztába keresztfát állított, / Az ő népjének rézkígyót mutatott, / Amen.

*Szabó Gézané Tankó Erzsébet sz.1936.
és unokája, Tankó Gyöngyvér sz.1990.
Gyimesközéplek, Setét-pataka, 1997. október 16.*

41.A

Atya, kereszt, csodákat, / Halál nyomoruságot,
Ördögi téve, / Egész betegbéli rabságot.
Ha valakik csodákat akartok felkeresni,
Csodatévő Pádovai Szent Antalnál / Lehet bőven feltalálni.
Szent Antal érdemeiből betegek gyógyulnak,
Fogságos tengerből rabok szabadulnak, / Ifjak, öregek kérik, megnyerik.
(41.B) Elindula átal a Csodatévő Pádovai Szent Antal,
Elindula, mind három tanács, / Viszi magával az ő nagy boldogságát.
És kérdik: Ó, mit hoztál, / csodatévő Pádovai Szent Antal?
Ó, én egyebet nem hoztam, / A Fiuistennek három szép csepp vérért,
A Szentlélek Istennek három szép sing haját,
Az Atyaistennek ő nagy boldogságát.
Ó, eleget hoztál, / Csodatévő, dicsőséges Pádovai Szent Antal.
Mit kérsz a te három szép ajándékodért?
Ó, én egyebet nem kérek, / Akik hozzám foljamodnak,
Vagy betegségből, vagy kárvallásból, / Vagy érdemi szükséges nyavalyából,
Megadassék, / Megadatik.
Ó, Szent Antal, / Mennyei asztal telítve malasztal,
Noé bárkája, / Isten bárkája, / Ugy bé teljesedjék titkos szentséges pohara,
Mint Krisztus urunknak szent a születése, / Ahogy beteljesedett, / Áment.

*Fikó Béla (1913–1998) Gyimesfelsőlök, Boros-pataka
Csinód, 1997. október 21.*

Édesanyám a lábain tanyított engem imádkozni, amit pénteken és szombaton szoktam elvégezni.

42.

... o irgalmaz
kegyes szüzanya márja szomoruk víga
sztalója vigyed könyörgésemet szent

fijad azurjézus eleibe csak egy szotégy
kérésemhez hogy meg halgatást
nyerjek a szent antal atya kereszt

42.A

csodákat halál nyomoruságot ördögi
tényegés ördögöknek pokolsága sent
antálnak érdeméből betegek gyógyulna
k hoszas betekségből, rabok szabadu
lnak hoszas rabságból öregek ifjak meg
nem lakosztak kerik nyerik az ök el

42.B

veszitet marhájukat el indul szet an
tal azatyához aszent lélek fijuhoz
mit hoztál szent antal én egyebet
nem hoztam szent felségének 3 szép
sing haját fiju istenek 3 csepp vérét
szent lélek istenek nagy bölcsességét
boldogságos szüzmárjánaknagy
boldogságát elég sok szép aján
dékot hoztál szent antal mikivánsz
ezért a sok szép ajándékadért egy
ebet nem kívánok szentfelségétől kik
hozám fojamodtak kik betegségből kik
kárvalásból kik más egyéb nyomoruság
ból említendő aszüükség meg adatik szen
tantal menyasztala bébárkája ugy
bételjesegyen amind krisztus urunk
bételjesitete áment.

*Farkas János sz.1921. (Gyimesfelsőlok, Ugra-pataka)
egerszéki kézírásos lapjáról
Egerszék, 1997.*

IRODALOM

BACHOFEN, Johann Jakob

1978 *A mítosz és az ősi társadalom*. Bp.

BALÁZS Lajos

1993 Szent Márton-napi angyalozás Csíkszentdomokoson. In. *Néprajzi Látóhatár* II. 1–2. 1–27.

BALÁZS Márton

1942 *Adatok Háromszék vármegye néprajzához*. Sepsiszentgyörgy

BÁLINT Sándor

1989 *Karácsony, Húsvét, Pünkösöd*. Bp.

1998 *Ünnepi Kalendárium I–III*. Szeged

BARABÁS László

1998 *Forog az esztendő kereke*. Marosvásárhely

BESENCZI Sándor

1988 Népi imádságok Kalocsa vidékéről. In. *Folklór és Etnográfia* 41. Debrecen

BOSNYÁK Sándor

1980 A moldvai magyarok hitvilága. In. *Folklór Archívum* 12.

1982 A gyimesvölgyi magyarok hitvilága. In. *Folklór Archívum* 14. 68–157.

DÖMÖTÖR Tekla

1983 *A népszokások költészete*. Bp.

ELIADE, Mircea

1987 *A szent és a profán*. Bp.

ERDÉLYI Zsuzsanna

1971 Archaikus és középkori elemek népi szövegekben. *Ethn.* LXXXII. 343–363.

1976 *Hegyet hágék, lőtőt lépék*. Archaikus népi imádságok. Bp.

1985 Az archaikus népi imádságok középkori összetevői. In. Béládi M.–Jankovics J. – Nyerges J. (szerk.): *A magyar vers*. Bp. 303–310.

1979 Interethnicum. *Studia slavica*. XXV. 105–122.

1984 Késő-középkori közköltészeti emlékek a hazai interetnikus - délszláv - szakrális hagyományban. In. Kiss M. – Niedermüller P. (szerk.): *Folklór és tradíció*. Bp. 43–105.

1991 Az archaikus népi imádságzáradékok történeti kérdései. In. Uő. (szerk.): *Boldogasszony ága*. Tanulmányok a népi vallásosság köréből. Bp. 51–142.

EUSEBIOS

1983 Egyháztörténet. In. Vanyó László (szerk.): *Ókeresztény Írók IV.* Bp.

FARAGÓ József

1968 A mennybe vitt leány balladájához. *Ethn.* LXXIX. 503–525.

HARANGOZÓ Imre

1992 „Anyám, anyám, Szép Szűz Márjám...”. Régi imádságok a moldvai magyaroktól. Újkígyós

1997 „Krisztus háze arangyos...” Archaikus imák, ráolvasások, kántálók a gyimesi és moldvai magyarok hagyományából. Újkígyós

KALLÓS Zoltán

1977 *Balladák könyve.* Bp.

1996 *Ez az utazólevelem.* Balladák új könyve. Bp.

KÖNIG, Marie E. P.

1996 *Am Anfang der Kultur.* Die Zeichensprache des Frühen Menschen. Berlin

MAKKAI Endre – NAGY Ödön

1993 Adatok téli néphagyományaink ismeretéhez. In. *Erdélyi Tudományos Füzetek* 103. sz. Kolozsvár

MOHAY Tamás

1993 „Megszenteltessék áldott szent neved...”. Magyar imádságok Moldvából. In. *Pannonhalmi Szemle* 2. sz. 53–66.

PÓCS Éva

1985–86 *Magyar ráolvasások I–II.* Bp.

POLNER Zoltán

1978 *Föld szülte fáját.* Szeged környéki ráolvasások és népi imádságok. Szeged

1981 *Arany fának arany ágán.* Archaikus népi imádságok. Békéscsaba

1985 *Koronával koronázzák.* Makó környéki népi imádságok és Krisztus legendák. Makó

1996 *Bábakeresztység.* Népi szövegek Szeged környékéről. Szeged

1997 *Földédősanyám.* Népi szövegek Szeged környékéről. Szeged

1998 *Gyékényág, kőpárna.* Népi szövegek Szeged környékéről. Szeged

POZSONY Ferenc

1994 *Szeret vize martján.* Moldvai csángómagyar népköltészet. Kolozsvár

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA II.

1880

SALAMON Anikó

1987 *Gyimesi csángó mondák, ráolvasások, imák*. Bp.

SEBESTYÉN Gyula

1902 Regös-ének. In. *MNGY. IV*. Bp.

SERES András – SZABÓ Csaba

1989 *Csángómagyar daloskönyv*. Moldva 1972–1988. Bp.

SILLING István

1992 *Boldogasszony ablakában*. Újvidék

1995 *Kínján esék esete*. Vajdasági archaikus népi imádságok. Újvidék

1997 *Kakasok szólnak, Máriát kiáltanak*. Tóthfalu

SZÉKELY László

1943 *Áhítat a falun*. Adatok Csíkszentdomokos vallásos néprajzához. Csíkszereda

1996 *Csiki áhítat*. A csíki székelyek vallási néprajza. Bp.

SZTRIPSZKY Hiador

1908 Igriczek – énekes koldusok. In. *Ethn.* XIX. 345–353.

TÁNCZOS Vilmos

1991 Archaikus imák Csíkmenaságról. In. Halász Péter (szerk.): *A Duna menti népek hagyományos műveltsége*. Bp., 719–726.

1994 „Feltekinték Napkeletre”. Moldvai archaikus imádságok. In. *Néprajzi Látóhatár* III. 1–2. sz. 217–243.

1995 *Gyöngyökkel gyökereztél*. Gyimesi és moldvai archaikus imádságok. Csíkszereda

1996 Egy apokrif Szent Antal-ima és műfajkörnyezete. In. *Néprajzi Látóhatár* V. 3–4. sz. 141–150.

1996 *Keletnek megnyílt kapuja*. Kolozsvár

1999 *Csapdosó angyal*. Moldvai archaikus imádságok és életterük. Csíkszereda

TAKÁCS György

1994 „Nyujcs kezet Mária...”. In. *Palócföld* 3. sz. 268–283.

1995 „Fogadj magadhoz Úristen...”. In. *Jász-kunság* 6. sz. 15–17.

1996a „Magam megyek, még angyalom se' kűdöm”. Hárompataki csángó pénteki imák. In. *Éltető Írás* 4. sz. 37–40.

1996b „Imádkozik vala véres könnyhullatásokkal”. Hárompataki csángó imák. In. *Mandorla Füzetek* 1. sz. Miskolc. 74–82.

1996c „Passt, meine Ohren, auf den Klang der Engel auf!”. Gebete des Tschangos aus Hárompatak in S... enbürgen. In. *Pannonisches Jahrbuch*. Wien. 295–303.

1997 „Hova mentek, ti kantéros boszorkányok?!” Tejelvétel elleni csángó olvasások I–II. In. *Főnix* 5. sz. Debrecen. 48–65.

1998 „Mennyországba’ csendítének...”. Hárompataki csángó imák. In. Pozsony Ferenc (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság 6. Évkönyve*. Kolozsvár. 219–258.

1999 „Hova mentek, ti kantéros boszorkányok?!” Tejelvétel elleni csángó olvasások I–II. In. *Főnix* 6–7. sz. Debrecen. 92–106.

TANKÓ Gyula

1996 *Gyimesi szokásvilág*. Székelyudvarhely

VOLF György (közzéteszi)

1867 Érdy Codex. In. *Nyelvemléktár* IV. Bp.

